

TALSU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030

Saturs

Izmantotie saīsinājumi	3
Ievads	5
1. Talsu novads un teritorija, attīstības aspekti	7
2. Plānošanas ietvars Talsu novada ilgtspējīgai attīstībai	15
3. Stratēģiskā daļa	19
3.1. Talsu novads 2030	19
3.2. Stratēģiskie mērķi.....	21
3.3. Teritorijas specializācija.....	22
3.4. Novada funkcionālās saites	23
4. Telpiskās attīstības perspektīva.....	25
4.1. Nozīmīgākās funkcionālās telpas un prioritāri attīstāmās teritorijas	25
4.2. Novada centrs.....	29
4.3. Novada nozīmes pilsētas.....	32
4.4. Vietējas nozīmes attīstības centri.....	36
4.5. Citi ciemi.....	36
4.6. Viensētas.....	37
5. Novada teritorijas telpiskās struktūras elementi.....	39
5.1. Ražošanas un derīgo izrakteņu attīstības teritorijas	39
5.2. Tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu attīstības teritorijas	41
5.3. Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli.....	44
5.4. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas	48
5.5. Prioritāri attīstāmās teritorijas.....	51
6. Ieviešana un uzraudzība	52

Izmantotie saīsinājumi

ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
ĪADT	Īpaši aizsargājamā dabas teritorija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
FM	Finanšu ministrija
Kurzemes PR	Kurzemes plānošanas reģions
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LIAS 2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam
Latvijas NRP	Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas ieviešanai
LVC	VAS „Latvijas Valsts ceļi”
Lursoft	SIA „Lursoft IT” uzņēmumu datu bāze, kas tiek veidota sadarbībā ar LR Uzņēmumu reģistru
LR	Latvijas Republika
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NUT	Eiropas statistiskais reģions (Nomenclature of Units for Territorial Statistics). Visa Latvija atbilst NUT 2 līmenim, Talsu novads iekļaujas Kurzemes statistiskajā reģionā, kas atbilst NUT 3 līmenim
VA	Valsts aģentūra
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VKPAI	Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
VZD	Valsts zemes dienests
PII	Pirmskolas izglītības iestāde
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
UR	Uzņēmumu reģistrs
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VSID	Valsts stratēģiskais ietvardokuments, kas noteica ES fondu finansējumu 2007.-2013.gadā.
VZD	Valsts zemes dienests

A10	Valsts autoceļš Rīga – Ventspils
AS	Akciju sabiedrība
IAS	Ilgtspējīgas attīstības stratēģija
IP	Ilgtermiņa prioritāte
LIZ	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme
L/s	Lauksaimniecība
NVO	Nevalstiskās organizācijas (biedrības un nodibinājumi)
PMLP	Pilsonības migrācijas lietu pārvalde
SM	Stratēģiskais mērķis
TIC	Tūrisma informācijas centrs
t.sk.	Tai skaitā
VSIA	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
NACE	ES Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija

Ievads

Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts novada ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi un telpiskās attīstības perspektīva rakstiskā un grafiskā veidā. Ilgtspējīgas attīstības stratēģija izstrādāta laika periodam līdz 2030.gadam.

Telpiskās attīstības perspektīva nosaka teritoriju attīstības vadlīnijas, kā arī nosaka un shematiski attēlo vietējās pašvaldības nozīmīgākās telpiskās struktūras, attīstības prioritātes un vēlamās ilgtermiņa izmaiņas.

Ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir pamats Talsu novada pašvaldības attīstības programmas prioritāšu, rīcību un investīciju mērķtiecīgai plānošanai un teritorijas plānojuma izstrādei.

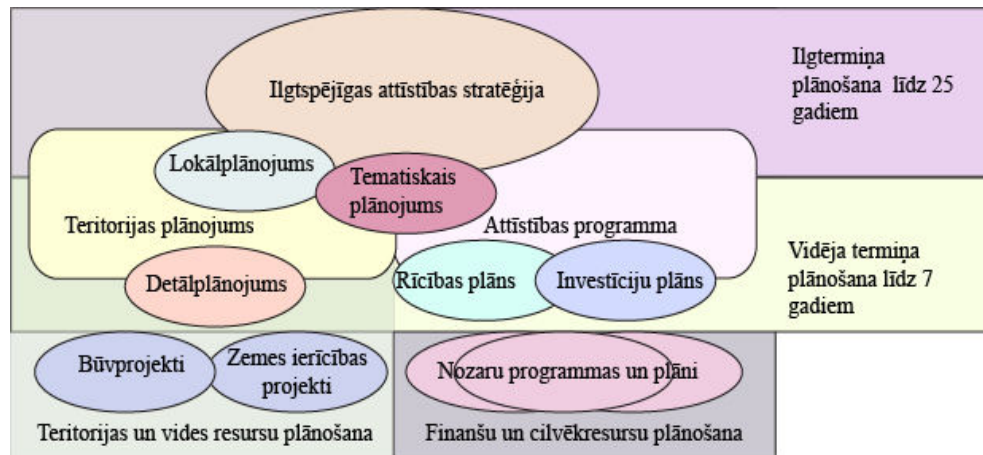
Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādes pamatojums ir:

1. Likums "Par pašvaldībām";
2. Attīstības plānošanas sistēmas likums;
3. Teritorijas attīstības plānošanas likums;
4. Reģionālās attīstības plānošanas likums;
5. Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
6. Ministru kabineta 16.10.2012. noteikumi Nr.711 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”.

Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija izstrādāta atbilstoši VARAM izstrādātiem Metodiskiem ieteikumiem ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī (aktualizētā 2012. gada 4. aprīlis redakcija). Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija sagatavota, ņemot vērā zemāk nosauktos plānošanas dokumentus:

1. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija „Latvija 2030” t.sk. Latvijas telpiskās attīstības perspektīva;
2. Reģionālās politikas pamatnostādnes;
3. Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006.-2026.gadam;
4. Kurzemes plānošanas reģiona rīcības plāns 2010.-2013.gadam, t.sk. ilgtermiņa attīstības prioritātes 2010.-2030.gadam;
5. Latvijas reģionu ekonomikas attīstības perspektīvas un virzieni 2010.-2011.;
6. Talsu novada attīstības programma 2014. –2020.gadam;
7. Kaimiņu novadu plānošanas dokumenti.
8. Talsu novada Iedzīvotāju Foruma un Apkaimes Ideju darbnīcu 2014. gada materiāli.

Talsu novada IAS izstrādāta, balstoties uz esošās situācijas analīzi un vispārīgām attīstības tendencēm Latvijā un starptautiskā mērogā, ievērojot pēctecības principus, kā arī, ņemot vērā visu Talsu novada pilsētu un pagastu teritorijas plānojumus, publiski pieejamos informācijas avotus un datu bāzes, un LR normatīvos aktos noteiktās normas.

1.attēls. Pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu sistēma¹

Talsu novada IV Iedzīvotāju forumā, kas notika 2014.gada 1.martā Talsu 2.vidusskolā, pārstāvji no katras Talsu novada pašvaldības pārvaldes darbojās deviņās darba grupās. Tās aptvēra sekojošas sfēras - ekonomika, izglītība, vide, kultūra, atpūta un aktīvs dzīves veids, sociālā joma, mājoklis, infrastruktūra, transports, novada tēls un sadarbība. Tika veikta mērķu un rīcību virzienu aktualizācija, kā rezultātā tapa jauni mērķu un rīcību virzieni. Pēc Forumā 16 Apkaimes ideju darbnīcās Talsu novada pagastos un pilsētās analizēja, kas veicams savas dzīves un apkārtējās vides kvalitātes uzlabošanā. Visu darba grupu rezultāti ir analizēti un iestrādāti Talsu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā.

Talsu novada pašvaldība ar 2013.gada 28.februāra lēmumu nr.105 (protokols Nr.4, 1.p.) „Par Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas uzsākšanu” apstiprināja IAS darba uzdevumu un izstrādes vadītāju.

2014.gada 23.janvārī LR VARAM Vides pārraudzības valsts birojs pieņēma lēmumu Nr.3 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu”.

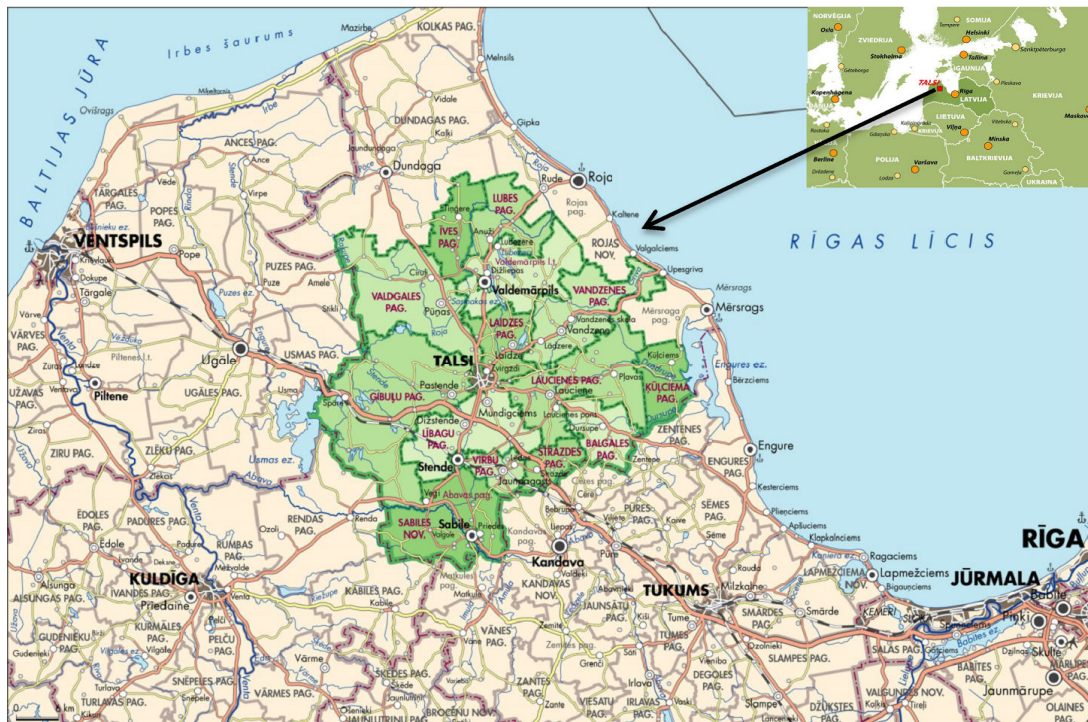
Stratēģijas pirmajā daļā sniegts vispārīgs Talsu novada raksturojums, un novada attīstības sociālie, kultūras, vides un ekonomiskie aspekti. Otrajā daļā apskatīts plānošanas dokumentu hierarhiskais ietvars. Trešā un ceturtā – stratēģiskās attīstības daļas, kurās definētas plānošanas nostādnes, ietverot vispārējos mērķus, novada vērtības, ilgtermiņa redzējumu, stratēģiskos un atbilstoši tiem ilgtermiņa prioritāros mērķus. Stratēģijas piektajā daļā izstrādāta novada telpiskās attīstības perspektīva ilgtermiņā līdz 2030. gadam, aprakstīts un grafiskajās shēmās attēlots vēlamo nākotnes redzējums. Noslēgumā aprakstīta ilgtermiņā izvirzīto mērķu īstenošanas un uzraudzības kārtība.

Talsu novada pašvaldība izsaka pateicību visiem, kuri iesaistījās Talsu novada pašvaldības Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas tapšanā!

¹ Izmantots un papildināts attēls no Rīgas plānošanas reģiona metodoloģiskā materiāla „Attīstības plānošana pašvaldībās”, Rīga, RPR, 2013.

1. Talsu novads un teritorija, attīstības aspekti

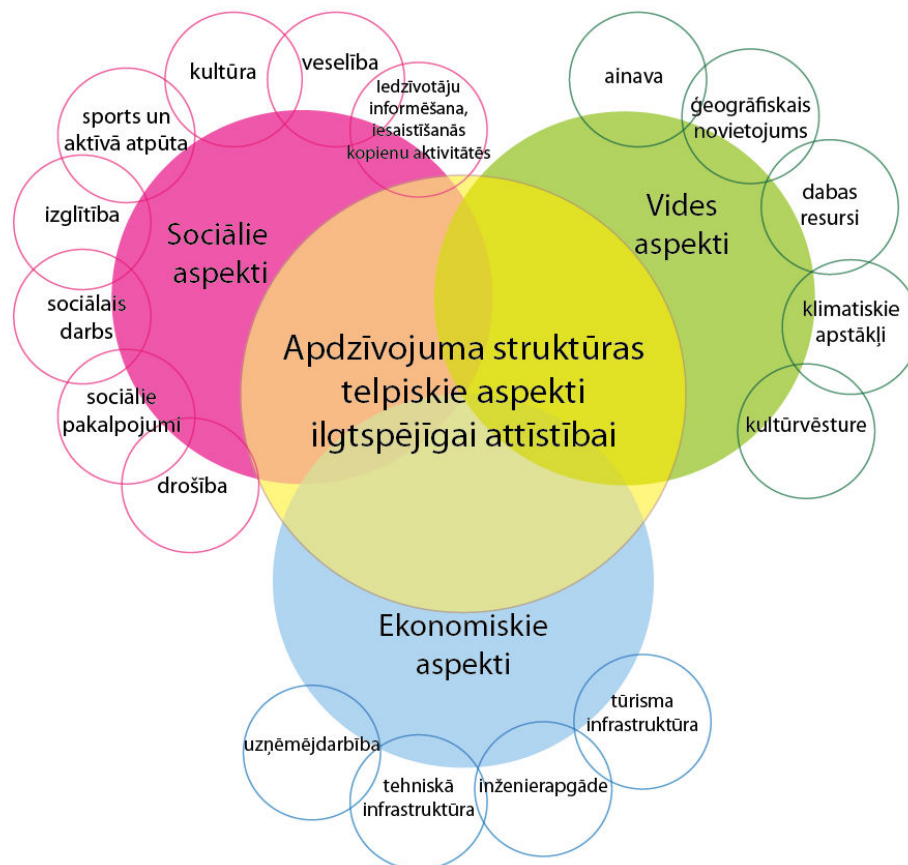
Talsu novads atrodas Latvijas ziemeļrietumos, Ziemeļkurzemē, Kurzemes plānošanas reģionā. Novads izveidojies 2009.gada 1.jūlijā ATR rezultātā, apvienojot 16 teritoriālās vienības – Talsu un Stendes pilsētas, Valdemārpils pilsētu ar lauku teritoriju (Valdemārpils pilsēta un Ārlavas pagasts), Sabiles novadu (Sabiles pilsēta un Abavas pagasts), Balgales, Ģibuļu, Īves, Ķūļciema, Laidzes, Laucienes, Lībagu, Lubes, Strazdes, Valdgales, Vandzenes, Virbu pagastus. Pašvaldības funkciju izpildei Talsu novada pašvaldībā izveidotas un 2014.gadā darbojas 45 iestādes, pašvaldības aģentūra "Auseklis" un "Talsu novada tūrisma informācijas centrs". Pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja 7 kapitālsabiedrībās (SIA „Talsu televīzija”, SIA „Talsu namsaimnieks”, SIA „Talsu Ūdens”, SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra””, SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca”)

2.attēls. Talsu novads Ziemeļeiropā un Ziemeļkurzemē

Talsu novads ietilpst Kurzemes plānošanas reģionā, iekļaujas kopējās valsts un Kurzemes reģiona attīstības tendencēs. Novads robežojas ar Kuldīgas, Ventspils, Dundagas, Rojas un Mērsraga novadiem Kurzemes plānošanas reģionā un Rīgas plānošanas reģionā ietilpstošajiem Tukuma un Kandavas novadiem. Novadu šķērso valsts autoceļš Rīga–Ventspils (A10), reģionālie ceļi Talsi–Dundaga–Mazirbe (P125), Valdgale–Roja (P126), Talsi–Upesgrīva (P127), Sloka–Talsi, (P128), Talsu apvedceļš (P129), Talsi–Stende–Kuldīga (P120). Novada teritoriju šķērso dzelzceļa līnija Zilupe–Krustpils–Jelgava–Tukums II–Ventspils, kas tiek izmantota kravu tranzītam. Novada teritorijā ir samērā blīvs autoceļu tīkls. Novadam nav robežas ar Baltijas jūras Rīgas līci.

Novada teritorijas platība ir 1763 km². Talsu novads ir piektais lielākais novads Latvijā pēc platības un aizņem 13% no Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas. Platības ziņā lielākās teritoriālās vienības ir Ģibuļu pagasts ar 320,2 km² (aizņem 18,2% no novada teritorijas), Valdgales pagasts – 205,3 km² (11,6%), Laucienes pagasts – 180,3 km² (10,2%), Abavas pagasts – 160,1 km² (9,08%). Mazākās platības ir pilsētām – Valdemārpils ar 3,06 km² aizņem 0,17% no kopējās novada teritorijas, Stende ar 4,8 km² (0,3%), Sabile ar 4,33 km² (0,24%), Talsi ar 7,8km² (0,4%).

3.attēls. Talsu novads IAS pielietotie aspekti

Talsu novada IAS izstrādē izdalīti sociālie, vides, ekonomiskie un apdzīvojuma struktūras telpiskie aspekti.

Sociālie aspekti ir cilvēka vajadzībām radīta vide, kas skar veselību, izglītību, kultūru, aktīvu dzīvesveidu, sociālo darbu un pakalpojumus, un drošību.

Vides aspekti ir saistīti ar ģeogrāfisko novietojumu, dabas resursiem, vides inženierinfrastruktūru un klimatiskiem apstākļiem. IAS skatījumā vides aspekti ietver arī kultūrvēsturi un ainavu.

Ekonomiskie aspekti IAS skatījumā ir uzņēmējdarbība, tehniskā infrastruktūra un inženierapgāde. Te tiek atsevišķi izdalīta tūrisma infrastruktūra.

Apdzīvojuma struktūras telpiskos aspektus veido iepriekšējo aspektu kopums, lai turpmākajā skatījumā veidotu pamatni, uz kuras uzslāņojas cilvēka vajadzībām veidota dzīves vide ar augstu dzīves kvalitāti. Tas ir integrēts aspekts, pēc savas būtības abstrakts un „netaustāms”. Te saplūst visu aspektu sadarbība, intereses un veidojas kopīgas rīcības. Dzīves vides skatījumā tiek veidota līdzsvarota mijiedarbība starp urbāno dzīves vidi un neskarto dabas vidi. Nodrošinot dažādu aspektu pieeju IAS, novada telpiskā attīstība tiek atspoguļota perspektīvā, ilgtermiņā līdz 2030. gadam.

IAS orientācija uz iepriekš nosauktajiem aspektiem ir būtisks pamats telpiskās plānošanas veidošanai turpmākajā Talsu novada attīstības plānošanas procesā, izstrādājot pašvaldības nozaru plānošanas dokumentus.

Sociālie aspekti

Izglītība. Talsu novadā darbojas 13 pirmsskolas izglītības iestādes (PII), no kurām viena ir speciālā iestāde, kurā uzņem bērnus ar valodas, fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem (Talsu pirmsskolas izglītības iestāde "Kastanītis"). Joprojām pilsētās ir vērojams augsts pieprasījums pēc vietām šajās iestādēs un veidojas rinda bērnu uzņemšanai. Kopumā 2014. gadā novada PII apmeklēja 1409 bērni. Pirmsskolas izglītības programmas īsteno četrās vispārējās izglītības iestādēs. Novadā 2014. gadā darbojas 2 sākumskolas, 9 pamatskolas- no tām 2 filiāles, 6 vidusskolas, 1 speciālā pamatskola, kurai ir struktūrvienība; ar kopējo bērnu skaitu- 3135. Talsu novadā darbojas piecas profesionālās ievirzes izglītības iestādes un Talsu novada Bērnu un jauniešu centrs koordinē darbu interešu izglītībā. Laidzē darbojas profesionālās izglītības iestāde, kur apgūst vidējo profesionālo izglītību. Talsu novadā atrodas Latvijas Lauksaimniecības universitātes filiāle (Ekonomikas fakultāte), Biznesa augstskolas „Turība” filiāle. Novada izglītības struktūrā ietilpst arī pašvaldības pakalpojumi mūzikā.

Sociālais darbs un pakalpojumi. Talsu novadā pašvaldības sociālo pakalpojumu sniedzēji ir:

- Talsu novada sociālais dienests,
- Talsu novada pašvaldības iestāde pansionāts „Lauciene”;
- Talsu novada pašvaldības iestāde Strazdes bērnu nams.

Sociālos pakalpojumus Talsu novadā sniedz dažādas institūcijas /organizācijas:

- Nodibinājums „Talsu novada krīžu centrs”;
- IK „Ārlavas”;
- Biedrības „Latvijas Sarkanā Krusts” Kurzemes komiteja;
- Sabīles aprūpes biedrība „Kalme”.

Talsu novadā darbojas Valsts sociālā aprūpes centra "Kurzeme" filiāle Sociālās aprūpes centrs “Veģi”, kurš ir Labklājības ministrijas pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas jomā, sniedzot sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus klientiem invalīdiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem.

Veselība. Pakalpojumus sniedz SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca” Talsu filiāle, SIA „Talsu veselības centrs”, ģimenes ārsti un ārsti speciālisti privātpraksēs.

Kultūra. Talsu novadā darbojas 18 kultūras nami un brīvā laika pavadīšanas centri, kuros aktīvi darbojas 94 amatiermākslas kolektīvi – kori, deju kolektīvi, folkloras kopas, interešu klubi, teātri, dramatiskie kolektīvi un lietišķās mākslas pulciņi.

Talsu novadā atrodas 28 bibliotēkas. Talsu Galvenā bibliotēka koordinē pārējo novada bibliotēku darbu.

Talsu novadā darbojas Talsu novada muzejs, Latvijas Lauksaimniecības muzejs, un tēlnieka Ojāra Arvīda Feldberga izveidotais Pedvāles Brīvdabas mākslas muzejs. Novada mantojumu glabā arī skolās izveidotie muzeji, Talsu mācītājmuiža, Vandzenes ugunsdzēsības muzejs, u.c.

Sports un aktīvā atpūta. Sporta aktivitātes novada mērogā notiek 13 basketbola laukumos, 12 sporta spēļu zālēs, 9 volejbola laukumos (ieskaitot vienu pludmales volejbolam), 3 futbola laukumos, 3 vispārējās fiziskās sagatavotības zālēs, 2 stadionos, ledus hallē, skeitparkā, šautuvē, slēpošanas trasēs, orientēšanās poligonā un citos sporta objektos.

Talsos, Laidzē, Lībagos un Valdemārpilī darbojas orientēšanās kluba "Ziemeļkurzeme" atbalsta punkti.

Drošība. Talsu novadā darbojas Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Talsu iecirknis, kas apkalpo arī Dundagas, Rojas un Mērsraga novadu teritorijas. Talsu novadā atrodas Valsts probācijas dienesta teritoriālā struktūrvienība. 2011.gadā jūnijā apstiprināts apvienotais Dundagas, Mērsraga, Rojas un Talsu novadu civilās aizsardzības plāns². Talsu novadā ir optimāls pašvaldības policistu skaits, lai gādātu par sabiedrisko kārtību visa novada teritorijā. Laucienē, Valdgalē, Virbos tiek finansēta ugunsdzēsības dienesta uzturēšana, lai nepieciešamības gadījumā varētu iedzīvotājiem sniegt operatīvu palīdzību.

Iedzīvotāju informēšana, iesaistīšanās kopienu aktivitātēs.

Iedzīvotāju informēšanai par novada aktualitātēm Talsu novada pašvaldība izmanto plašu klāstu: reizi mēnesī izdod informatīvo izdevumu „Talsu Novada Ziņas”; ik nedēļu sniedz informāciju plašsaziņas līdzekļiem; katru nedēļu „Kurzemes Radio” tiek pārraidītas Talsu ziņas; regulāri aģentūrai LETA tiek sūtīti paziņojumi presei; nepārtraukti tiek aktualizētas un pilnveidotas pašvaldības un tās struktūrvienību un institūciju mājas lapas, pašvaldība izvieto informāciju sociālajos tīklos. Pašvaldība regulāri rīko iedzīvotāju sapulces visa novada teritorijā. Lai nodrošinātu novada iedzīvotājiem pēc iespējas plašāku un daudzpusīgāku informāciju, Talsu televīzija gatavo raidījumus par Talsu novadu, un to var redzēt ne tikai Latvijas Televīzijas ziņu kanālos LTV1, ReTv, bet arī tīmeklī www.talsutv.lv Mājas lapā tiek ievietota arī informācija par aktualitātēm pašvaldībā. Lai informētu par Talsu novada pašvaldības aktualitātēm pēc iespējas plašāku auditoriju ne tikai Talsu novadā, bet visā Latvijā, pašvaldība regulāri sadarbojas ar vietējiem, reģionāliem un nacionālajiem plašsaziņas līdzekļiem (laikrakstu „Talsu Vēstis”, Talsu televīziju, „Radio Super FM”, „Kurzemes Radio”, „Latvijas Radio”, Latvijas televīziju, ziņu aģentūrām „LETA” un „BNS”, LPS izdevumu „Logs”, laikrakstiem „Dienas Bizness”, „Latvijas Avīze”, „Neatkarīgā Rīta Avīze”, „Diena”, portāliem „Delfi”, „Apollo”, „TVNET”, „talsi24” u.c., sniedzot informāciju, sagatavojot atbildes uz jautājumiem, organizējot žurnālistu vizītes utt. Pašvaldība sagatavo un plašsaziņas līdzekļiem nosūta 30 preses relīzes vidēji katru mēnesi. Pašvaldība pagarina sadarbības līgumus ar radiostacijām „Kurzemes Radio” un „Super FM”. Radio „Super FM” pārraida Talsu novada ziņas 2 reizes nedēļā (otrdienās un ceturtdienās), ar atkārtojumiem, bet „Kurzemes radio” - vienu reizi nedēļā (otrdienās), papildinot pēc nepieciešamības aktuālākos notikumus arī citās dienās. Ziņu apkopojums katru pirmdienu tiek sagatavots plašā apjomā un nosūtīts arī citiem plašsaziņas līdzekļiem un visiem pašvaldības darbiniekiem.

Novadā darbojas 229 biedrības un nodibinājumi. Pašvaldība atbalsta novada biedrības un sporta klubus, piešķirot finansējumu nevalstisko organizāciju projektu līdzfinansēšanai, kultūras un sporta pasākumu, kā arī nometņu organizēšanai. Sadarbībā ar nodibinājumu “Talsu novada fonds” tiek rīkoti nu jau par tradīciju kļuvušie novada Iedzīvotāju forumi.

Vides aspekti

Ģeogrāfiskais novietojums. Latvijā Talsu novads atrodas Latvijas ziemeļrietumos, Ziemeļkurzemē, Kurzemes plānošanas reģionā (plānošanas reģions sakrīt arī ar Eiropā izveidotajiem statistiskajiem (NUTS 3) reģioniem). Novada teritorijas centrā ir Talsu pilsēta. Novada teritorija robežojas ar Rojas novadu un Mērsraga novadu, caur kuriem ir vistuvākais attālums līdz Baltijas jūras Rīgas līča Kurzemes piekrastei. Talsu novads robežojas arī ar

² http://www.dundaga.lv/_media/dokumenti/ca/novadu_ca_plans_2011_.pdf

Dundagas novadu, Kuldīgas novadu un Ventspils novadu Kurzemes plānošanas reģionā, kā arī ar Tukuma un Kandavas novadiem Rīgas plānošanas reģionā.

Klimatiskie apstākļi. Novada klimatu nosaka tā ģeogrāfiskais novietojums Baltijas jūras austrumu krastā mērenās joslas platuma grādos un relatīvi līdzenā zemes virsma. Valdošās ir mēreno platuma grādu jūras gaisa masas (pārsvarā – jūras, retāk – kontinentālās). Līdz ar to teritorijā ir labi izteiktas jūras klimata pazīmes.

Dabas resursi. Talsu novads ir bagāts ar smilts, smilts - grants un kūdras resursiem. Novadā ir sastopami arī sapropeļa, saldūdens kaļķu, kā arī dolomīta un māla resursi. Virszemes un pazemes ūdens resursu krājumi Talsu novadā ir pietiekami, lai nodrošinātu novadu ar nepieciešamajiem rekreācijas un dzeramā ūdens resursiem.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes Talsu novadā aizņem 37% no novada kopējās platības (64424,9 ha). Aptuveni 70% LIZ ir meliorētas. Talsu novads ir viens no mežainākajiem Latvijas novadiem. Ar mežu apklātā platība sastāda ~ 57 % no kopplatības.

Ainava. Talsu novada teritorijā pārsvarā ir līdzenumi un viļņotie līdzenumi. Talsu novada Z un ZA daļas reljefu veido Piejūras zemienes daļa, vidusdaļā – Ziemeļkurzemes (Ziemeļkursas) augstiene. Tas nosaka lielu floras un faunas daudzveidību. Izteikts paugurainais reljefs vērojams Talsu pilsētas apkārtnē. Mazāk izteiktas pauguraines ir apvidū starp Nogali un Valdemārpili, kā arī starp Ķurbi un Pūnām.

Pēc dabas apstākļiem un saimniekošanas veida novada ietvaros var izcelt vismaz četras dažādu ainavu zonas – ezeru ainava, Talsu pauguraine, saimnieciski aktīvā teritorija Rīgas – Ventspils autoceļa un dzelzceļa apkārtnē, Abavas upes ielejas apkārtnē. Tāda ainavu dažādība rada iespējas daudzveidīgām saimnieciskām iespējām un tūrisma piedāvājumam.

Kultūrvēsture. Talsu novada ainavā iekļaujas 146 valsts nozīmes kultūras pieminekļi: 56 – arhitektūras, 47 – mākslas, 40 – arheoloģijas un 3 – pilsētbūvniecības: Sabiles, Talsu un Valdemārpils vecpilsētas.

Ekonomiskie aspekti

Uzņēmējdarbība. Talsu novada pašvaldība aizvien plašāk izvērsis sadarbību ar novada uzņēmumiem. Pašvaldība regulāri piedalās Talsu Komersantu kluba (TKK) kopsapulcēs, aicina kluba biedrus iesaistīties pašvaldības rīkotajās aktivitātēs un semināros. Tiek rīkotas uzņēmējdarbības konferences. Ar TKK 2010. gada 17. decembrī tika noslēgts sadarbības līgums, kas paredz kopīgu problēmu risināšanu sociālajos un ekonomiskajos jautājumos, garantētu sociālo stabilitāti un labklājības līmeņa paaugstināšanu. Tiek strādāts, lai sakārtotu datu bāzi, kas informētu par biznesa iespējām novadā un teritorijām investīciju ieguldīšanai.

Saskaņā ar Lursoft datiem, Talsu novadā līdz 2014.gada maijam ir reģistrēti 3017 uzņēmumi. Te darbojas virkne uzņēmumu ar ievērojamu apgrozījumu un darbinieku skaitu. Uzņēmumi ar apgrozījumu no viena līdz vairāk miljoniem latu (VID dati) Talsu novadā darbojas tādās nozarēs (NACE), kā:

- zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana;
- kūdras ieguve;
- degvielas, cietā, šķidrā un gāzveida kurināmā un līdzīgu produktu vairumtirdzniecība, degvielas mazumtirdzniecība degvielas uzpildes stacijās;
- mežizstrāde;
- citur neklasificēto gatavo metālizstrādājumu ražošana;
- ceļu un maģistrāļu būvniecība;
- piena pārstrāde un siera ražošana;

- pārējo koka izstrādājumu ražošana, korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana, zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana;
- pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi;
- elektroinstalācijas ierīkošana;
- ziedu, augu, sēklu, mēslošanas līdzekļu, istabas dzīvnieku un to barības mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- kravu pārvadājumi pa autoceļiem, sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana;
- lauksaimniecības mašīnu, iekārtu un to piederumu vairumtirdzniecība, citu mašīnu un iekārtu vairumtirdzniecība;
- metālizstrādājumu, krāsu un stikla mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- grants un smilts karjeru izstrāde, māla un kaolīna ieguve, akmeņu, smilšu un māla ieguve, cementa, kaļķa un ģipša ražošana, betona, cementa un ģipša izstrādājumu ražošana;
- mežsaimniecības palīgdarbības;
- cūkkopība;
- būvlaukuma sagatavošana;
- cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana,
- dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība, apmetēju darbi, grīdas un sienas apdare, citas būvdarbu pabeigšanas operācijas;
- cita veida darbgaldu ražošana, detaļu un piederumu ražošana mehāniskajiem transportlīdzekļiem, metāla virsmas apstrāde un pārklāšana;
- zivju, vēžveidīgo un mīkstmiešu pārstrāde un konservēšana;
- tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana, ūdensapgādes sistēmu būvniecība;
- mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku;
- farmaceitisko izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- graudu, sēklu, neapstrādātas tabakas un lopbarības vairumtirdzniecība;
- graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana;
- nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata.

Tehniskā infrastruktūra. Uzņēmumi lielākoties izvietojušies Talsos un teritorijās ap Rīgas-Ventspils autoceļu. Šeit ir labs ceļu, inženierapgādes nodrošinājums, atrodas trešā daļa novada iedzīvotāju (darbaspēka, pakalpojumu saņēmēju) un ir iespēja veidoties klāsteriem. Turpmāk šīs teritorijas tiek novērtētas kā perspektīvākās uzņēmējdarbības attīstībai. Ielu un ceļu infrastruktūras projektos, ūdenssaimniecības projektos tiek ņemts vērā esošo uzņēmumu novietojums. Turklāt pašvaldības īpašumā ir neizmantotas un neapsaimniekotas būves un teritorijas, kuras turpmāk varētu tikt piedāvātas uzņēmējdarbībai. Attīstības iecere uzlabot ceļu kvalitāti posmā Stendes dzelzceļa stacija – Lauciene - Mērsraga osta ir iekļauta vairākos iepriekšējos plānošanas dokumentos.

Uzņēmumiem tuvākās lielās ostas ar attīstītu ostu infrastruktūru ir Rīgā un Ventspilī. Mazākiem uzņēmumiem pieejamākas varētu būt mazās Mērsraga un Rojas ostas. Valsts galvenais autoceļš A10 „Rīga-Ventspils” iekļaujas arī TEN-T Eiropas transporta tīklā – E22. Gada vidējā diennakts satiksmes intensitāte uz A10 pirms iebraukšanas Talsu novadā 2010.gadā ir 3814 (t.sk. 604 kravas) automašīnas diennaktī. Teritorijās ap Rīga-Ventspils autoceļu ir daudz lielāka saimnieciskā rošība salīdzinājumā ar Talsu novada ziemeļu daļu. Rīga no Talsiem ir sasniedzama 2 stundās, Ventspils – stundas laikā. Pa autoceļu A10 notiek sabiedriskā transporta kustība.

Inženierapgāde. Turpinās esošo projektu, kā arī jaunu projektu ieviešana, kas uzlabos dzeramā ūdens kvalitāti un notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, atbilstoši vides

normatīviem. Centralizētā siltumapgāde saglabāta arī nelielajās apdzīvotajās vietās un pēc iespējas atjaunota, lai pasargātu ēkas no degradācijas. Kurināmā prioritāte – videi draudzīgie kurināmā veidi. Komunālo pakalpojumu jomā plānots ieviest vienotu pārvaldi.

Tūrisma infrastruktūra. Novada pilsētās un pagastos pieejamas dažādas tūristu mītnes: viesnīcas, hosteļi jeb jauniešu mītnes, viesu nami, brīvdienu mājas, lauku mājas, kempingi, atpūtas bāzes un telts vietas. Turpinās līdzšinējo tūrisma pakalpojumu sniedzēju piedāvājuma kvalitātes uzlabošana un reklamēšana. Prioritāte – tūrisma piedāvājuma pilnveidošana un jaunu pakalpojumu radīšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Apdzīvojuma struktūras telpiskie aspekti

Talsu novada teritoriālo iedalījumu veido četras pilsētas - Sabile, Stende, Talsi un Valdemārpils un 14 pagastu teritorijas – Abavas, Ārlavas, Balgales, Ģibuļu, Īves, Kūļciema, Laidzes, Laucienes, Lībagu, Lubes, Strazdes, Valdgaies, Vandzenes un Virbu pagasti. Talsu pilsēta ir novada administratīvais centrs un tas ir reģiona nozīmes centrs.

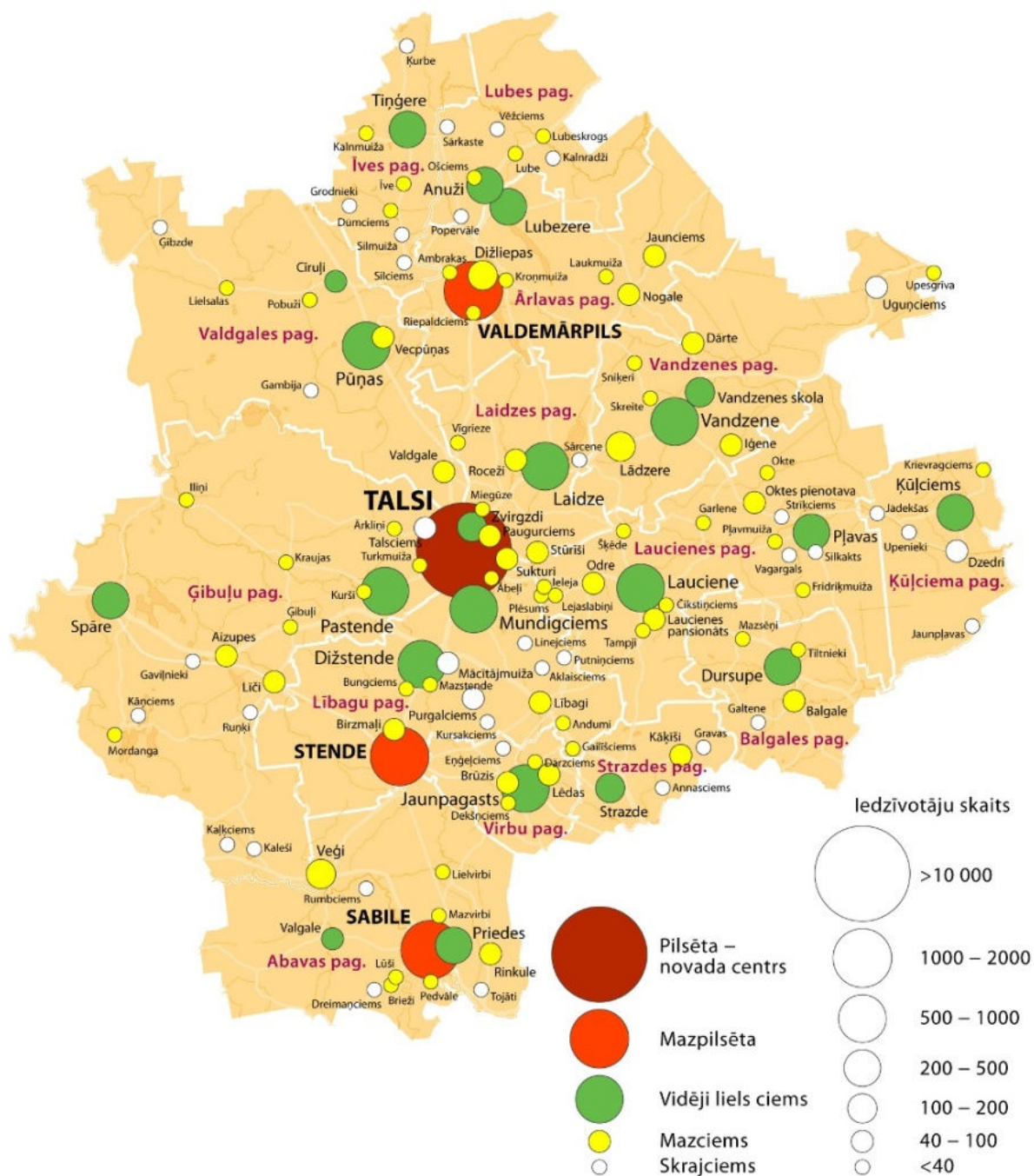
Pēc administratīvajām funkcijām apdzīvotās vietas veido šādu nosacītu hierarhiju:

1. pašvaldības administratīvais centrs – Talsu pilsēta;
2. novada nozīmes pilsētas Sabile, Stende un Valdemārpils;
3. apdzīvotās vietas, kurās atrodas pārvaldes jeb klientu apkalpošanas centri - 12 pagastu centri (vietējas nozīmes attīstības centri);
4. apdzīvotās vietas bez administratīvajām funkcijām - pārējie ciemi un mazākas apdzīvotās vietas.

Talsu novadā, saskaņā ar PMLP Iedzīvotāju reģistra datiem uz 2014.gada 7.janvāri, dzīvo 33032 iedzīvotāji. No tiem 91,5% ir latvieši (30822), 3,5 % dažādu tautību pārstāvji (520), 3,3% krievi (1127) un 1,7% čigāni (563).

Prognozētās vecumstruktūras izmaiņas nevēsta par krasām izmaiņām vidējā termiņā. Par procentu palielināsies veco cilvēku īpatsvars (20,3%) un bērnu īpatsvars (15,6%), tādējādi demogrāfiskā slodze nedaudz pieaugs.

Pilsētas ar tajā koncentrētajiem pakalpojumiem, darbavietām un infrastruktūru ir nozīmīgs pašvaldības resurss. Talsu pilsēta pēc iedzīvotāju skaita ir 18.lielākā Latvijas pilsēta un ir viens no trijiem reģiona nozīmes attīstības centriem Kurzemē. Iekšējā tirgus attīstībai novadā būtiska nozīme ir mazpilsētu tīklam. Talsu novads, atrodoties, pa ceļam uz Ventspili un Rīgu vai starp divām republikas pilsētām, gūst labumu gan izvēloties pieejamākos pakalpojumus un biznesa iespējas, gan izmantojot transporta infrastruktūru.

4.attēls. Talsu novada apdzīvojums pēc J.Turlaja, G.Milliņa „Latvijas apdzīvotās vietas”

2. Plānošanas ietvars Talsu novada ilgtspējīgai attīstībai

Talsu novads ES 2020 sasniegšanā iekļaujas caur Latvijas nacionālo reformu programmu „ES 2020” stratēģijas īstenošanai. Talsu novada pašvaldība ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas īstenošanā var pretendēt uz ES fondu līdzekļiem, īstenojot projektus.

Baltijas jūras reģiona telpiskās attīstības vīzijā 2030.gadam ir izklāstītas rīcībpolitikas pamatnostādnes un noteikta darba kārtība trijās tematiskās jomās:

- Pilsētu tīklojuma izveides un pilsētas un lauku sadarbības veicināšana;
- Iekšējās un ārējās sasniedzamības uzlabošana;
- Jūras telpiskās plānošanas un apsaimniekošanas uzlabošana.

Hierarhiski augstākie valsts līmeņa attīstības plānošanas dokumenti ir³:

- ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam.
- vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Nacionālais attīstības plāns (NAP).

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un Nacionālā attīstības plāna izstrādi, īstenošanas uzraudzību un koordināciju nodrošina Ministru prezidents.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam apstiprināta LR Saeimā 2010.gada 10.jūnijā. Tas ir valsts galvenais plānošanas instruments ar likuma spēku, un Talsu novada attīstības programmā noteiktais sniegs ieguldījumu Latvija 2030 noteikto prioritāšu un mērķu sasniegšanā:

- Kultūras telpas attīstība
- Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā
- Paradigma maiņa izglītībā
- Inovatīva un ekoepektīva ekonomika
- Daba kā nākotnes kapitāls
- Telpiskās attīstības perspektīva
- Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība

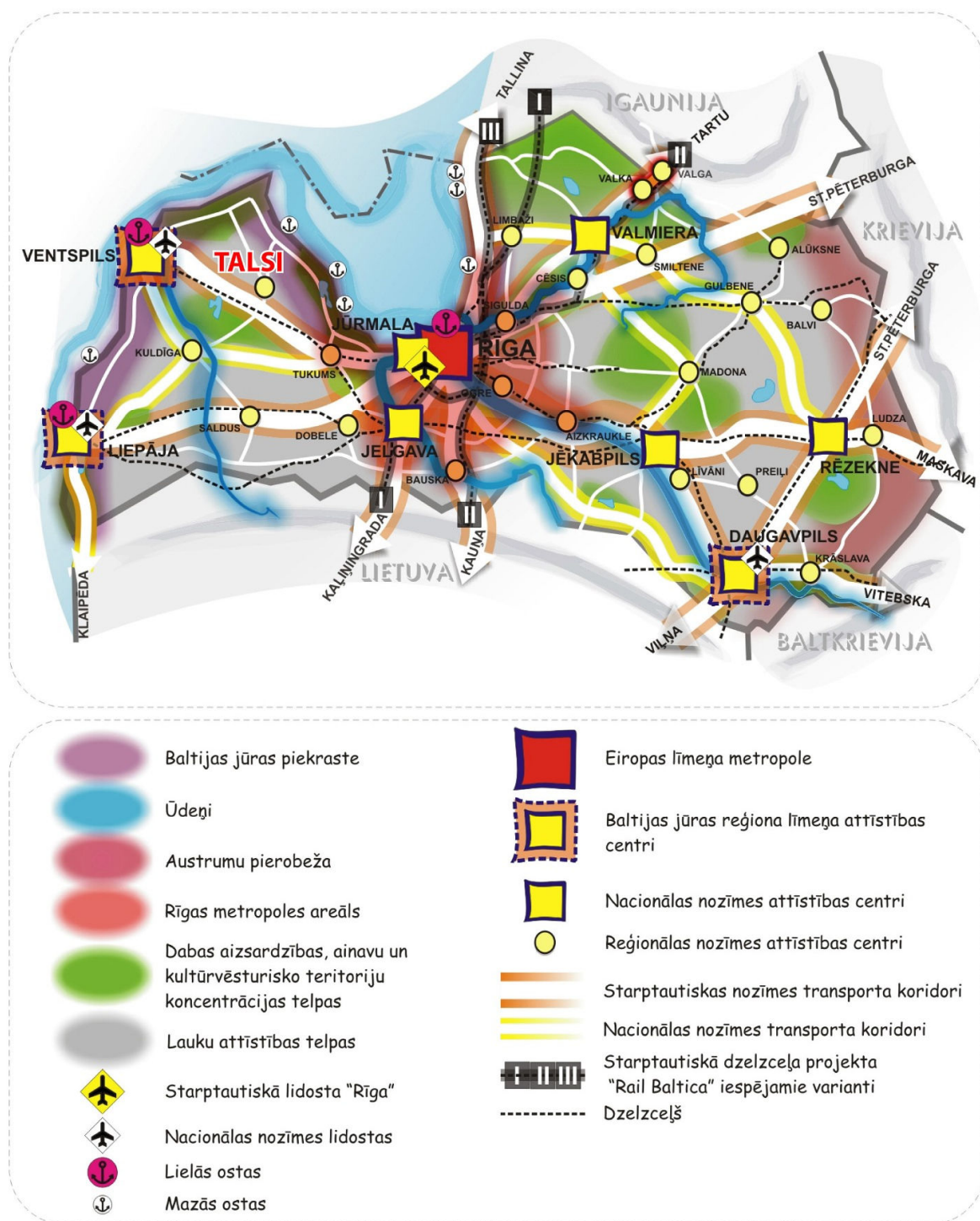
Latvijas telpiskās attīstības perspektīvas uzdevums ir noteikt politikas virzienus ilgtspējīgai un līdzsvarotai valsts teritorijas attīstībai, panākot reģionu ekonomiskā potenciāla pilnvērtīgu izmantošanu, iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanu, dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un prasmīgu izmantošanu. Pamatojoties uz šo nostādni, telpiskās attīstības perspektīva Talsu novadam nosaka:

1. sasniedzamība un mobilitātes iespējas – transporta koridori, kas šķērso novada teritoriju;
2. dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju telpas;
3. lauku attīstības telpas;
4. Talsi kā reģionālas nozīmes attīstības centrs.

Konkurētspējīgas un pievilcīgas būs tās teritorijas, kas piedāvās kvalitatīvu un pievilcīgu dzīves vidi, kā arī plašu publisko pakalpojumu klāstu. Cilvēkresursu un iniciatīvu koncentrācija ir izaugsmes priekšnoteikums.

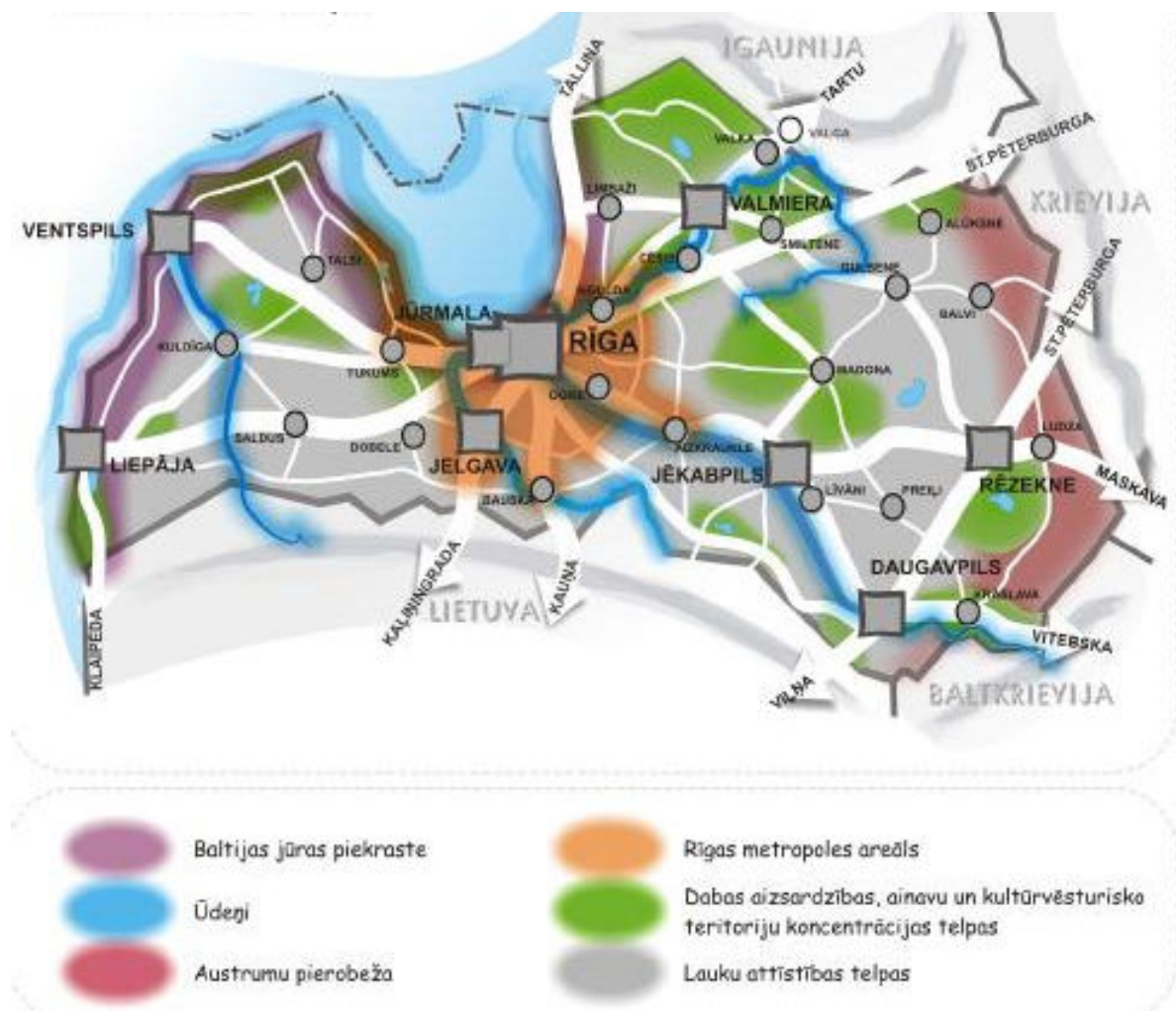
³ Attīstības plānošanas sistēmas likums (9.pants)

Telpiskās attīstības perspektīva nozīmē integrētu skatījumu uz valsts teritoriju. Tā piedāvā vadlīnijas turpmākai plānošanai un sekmēšanai nacionālā un vietējā pārvaldes līmenī, atbilstoši teritorijas izaugsmes potenciālam un vajadzībām.

5.attēls. Latvijas nākotnes telpiskā struktūra

Datu avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

6.attēls. Nacionālo interešu telpas⁴

Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006-2026.gadam

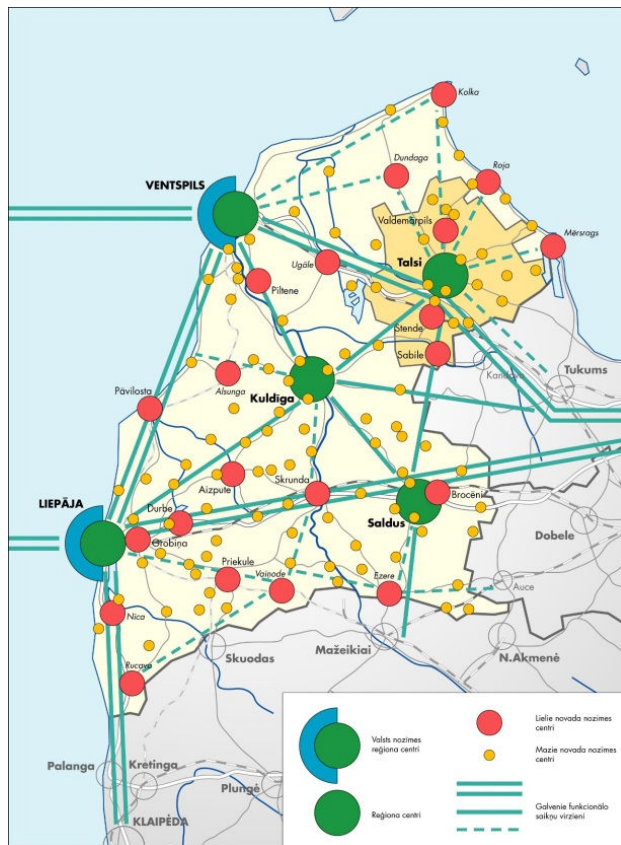
Kurzemes reģiona telpiskās attīstības perspektīvā ir šāda apdzīvojuma struktūra:

- Talsi - reģiona pakalpojumu centrs un valsts nozīmes reģiona centrs;
- Stende, Valdemārpils un Sabile - lauku atbalsta pakalpojumu centri un lielie novada nozīmes centri;
- pagastu centri – lauku vietējie pakalpojumu centri.

Talsi ir funkcionāli saistīti ar Rīgu un Ventspili, kā arī ar Kandavu, Mērsragu, Roju, Dundagu, Kuldīgu, Tukumu un Saldu.

Infrastrukturās telpiskās attīstības perspektīvā noteikta maģistrālā gāzes vadu attīstība. Talsu novadam svarīga ir mazo ostu attīstība un vietējas nozīmes (iepriekš Autoceļu likumā lietotais apzīmējums - valsts 2.šķiras ceļi) autoceļu attīstība posmā Stende-Mērsrags.

⁴ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

7.attēls. Reģiona nozīmes perspektīvā telpiskā struktūrā⁵

8.attēls. Infrastruktūras attīstības centru projektu areāli un vietas⁶

Talsu novada teritorijā iekļautie infrastruktūras attīstības projekti atbilst Talsu novada interesēm, taču ir mainījusies politika nacionālā līmenī (gāzes vada turpmākā izbūve, ātrgaitas automaģistrāļu tīkls un trase no Tukuma uz Kuldīgu). Talsu novada attīstības programmā ņemta vērā LIAS 2030, kā arī uzsvērtas Talsu novada svarīgākās intereses attiecībā uz nacionālās nozīmes infrastruktūras attīstību.

Analizējot Kurzemes plānošanas reģiona telpiskā perspektīvā noteiktos telpiskās attīstības vispārējos mērķus, Talsu novada IAS ir izstrādāta, ņemot vērā tur noteiktos mērķus:

1. integrēta attīstība un konkurētspēja (konkurētspējas pietiekami straujš pieaugums ekonomikā, balstoties uz cilvēkkapitāla vairošanu un vides kvalitāti);
2. ilgtspējīga attīstība (iekšēji spēcīga funkcionālā telpa ar ilgtspējīgu tautsaimniecību un augsti kvalitatīvu dzīvesvidi);
3. augsta dzīves kvalitāte (dzīves kvalitātes būtiska uzlabošana un ilglaicīga uzturēšana, veselīgas sabiedrības attīstība).

^{5, 5} Kurzemes plānošanas reģiona telpiskā perspektīva

3. Stratēģiskā daļa

3.1. Talsu novads 2030

Vīzija. Talsu novads - ekonomiski attīstīts novads Ziemeļkurzemē ar reģiona centru Talsos, ar konkurētspējīgiem un inovatīviem uzņēmumiem, ar drošu un pievilcīgu dzīves vidi, bagāts ar izglītotiem, radošiem un pilsoniski aktīviem cilvēkiem, kuri veido veselīgu, ģimenisku un pārtikušu sabiedrību; efektīvi pārvaldīts novads, kurā katrai pilsētai un pagastam ir sava dabas un kultūras pievilcība.

Attīstīsies lauku un mazpilsētu tipa apbūve. Priekšroka būs dota individuālo dzīvojamo māju būvniecībai lauku teritorijās, un individuālo māju un mazstāvu daudzdzīvokļu māju būvniecībai Talsos un novada nozīmes pilsētās. Dzīves vides pievilcību veidos ainaviski gleznā dabas vide, labiekārtojums un aktīvas brīvā laika izmantošanas iespējas.

Novadā attīstīti daudzveidīgi kvalitatīvi sociālie pakalpojumi, sociālā atbalsta pakalpojumi un sociālās palīdzības iespējas, kas operatīvi un efektīvi spēj reaģēt uz visām sociālā riska grupu vajadzībām, piedāvājot esošos un radot jaunus sociālos pakalpojumus, kurus sniedz kvalificēti un pieredzējuši speciālisti, ar mūsdienām atbilstošu infrastruktūru un materiāltehnisko bāzi, tādejādi nodrošinot sociālo aizsardzību, sociālo iekļaušanos un līdztiesību ikvienam sabiedrības pārstāvim.

Tiks sagatavotas un attīstītas jaunas ražošanas teritorijas un aktīvi piedāvātas tirgū. Paaugstinās esošo uzņēmumu nodrošinājums ar nepieciešamo infrastruktūru, sadarbībā ar uzņēmējiem, tiks ieviesti partnerību projekti. Tūrisma veicināšanai tiks izmantotas videi draudzīgas tehnoloģijas un materiāli, uzlabojot esošo un ieviešot jaunus tūrisma produktus.

Prioritāri tiks izmantoti vietējie dabas resursi - smilts, grants, kūdras u.c. atradnes, meži, lauksaimniecības zemes, ūdeņi, vienlaikus tiks sekmēta pievienotās vērtības paaugstināšanās. Talsu novadā būs laba vides kvalitāte, būs ieviesti ūdenssaimniecības projekti, rekonstruēta Talsu pilsētas centralizētās siltumapgādes sistēma un nodrošināta moderna sadzīves atkritumu savākšana un šķirošana. Tiks atbalstīti ekonomiski, izmaksu ziņā pieejami un energoefektīvi mājokļi un alternatīvie komunālie pakalpojumi mazāk apdzīvotajās novada vietās. Pašvaldība veiks pasākumus maģistrālo komunikāciju, ielu un ceļu tīkla attīstībai.

Tiks uzturēts un uzlabots uzņēmumu vajadzībām atbilstošs ceļu tīkls un inženiertehniskais nodrošinājums. Blīvs, labi uzturēts ceļu tīkls sekmēs novada saimniecisko rosību. Attīstīsies ražošana ap Talsiem, Jaunpagastā un Stendē. Ir ērti sasniedzama Rīga un Ventspils. Talsi iekļaujas Eiropas transporta tīklā, pateicoties A10/E22 (Ventspils – Rīga) autoceļam un tā uzlabotajam pieslēgumam no P120 (Talsi—Stende—Kuldīga) un Rīga-Ventspils dzelzceļa līnijai. Būs sakārtoti ceļi posmā dzelzceļa stacija Stende – Mērsraga osta. Tiks uzturēti ceļi uz apkārtējo novadu centriem.

Talsu novadā tiks īstenots ilgtspējīgā sabiedriskā transporta projekts - apvienojot autobusu, vieglo automašīnu, velosipēdistu un gājēju kustību, autoostas kompleksā ietvers dažādus pakalpojumus. Tas veidos jaunu izpratni par ikdienas kustību un loģistiku, kā arī veicinās veselīgākus, videi draudzīgākus un ekonomiskākus cilvēku pārvietošanās paradumus.

Uzņēmēji turpinās iesaistīties profesionālās izglītības programmu izstrādē un jauniešu profesionālajā orientācijā.

Latvijas pašvaldību vidū Talsu pilsēta izcelsies kā reģiona nozīmes centrs. Talsos būs pieejami kvalitatīvi, reģiona līmeņa pakalpojumi, un notiks rosīga saimnieciskā un sabiedriskā dzīve.

Katrai novada vietai būs sava dabas un kultūras pievilcība. Novads kopumā – krāsains, raibs un bagāts kā novada tautiskie brunči. Iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedriskās aktivitātēs, saglabātā un rosību atguvusī Talsu vecpilsēta, respektētā katra pagasta identitāte vairo iedzīvotāju piederības sajūtu visam novadam, cels lepnumu par novadu un lojalitāti tam. Tiks ievērots „Svītrkoda” moto - vietu attīstības pamatā ir pašu uzņēmēju, iestāžu, saimniecību un biedrību kopēja veidota dzīves vieta un darbs. Vairāki liela mēroga ikgadēji pasākumi būs izveidojušies par valsts un novada tradīcijām. Talsu novada pasākumi būs notikumi, kas Latvijas, Baltijas un starptautiskajos sporta, kultūras kalendāros piesaistīs tūristus, sekmēs pakalpojumu sektora attīstību un tūrisma piedāvājumu.

Pilsētu un pagastu pārvaldes nodrošinās vietas vajadzībām atbilstošus administrēšanas risinājumus un pakalpojumu apjomu. Talsu novadā būs aktīvs nevalstiskais sektors, sadarbībā ar iedzīvotājiem tiks risināti sabiedrībai svarīgi jautājumi.

Talsu novadā būs pieejama visu pakāpju izglītība augsti profesionālā un daudzpusīgā piedāvājumā. Visās izglītības iestādēs būs realizētas investīcijas sanitāro normu, drošības un IT aprīkojuma un mācību materiālās bāzes uzlabošanai. Talsu novadā būs attīstīts darbs ar jaunatni, būs nodrošinātas mājīgas un jauniešiem piemērotas kopmītnes.

Profesionālās izglītības iestāde Laidzē būs partneris dažādiem uzņēmumiem. Tā attīstīs jaunas vietējam darba tirgum svarīgas profesionālās izglītības programmas un kopā ar uzņēmējiem nodrošinās prakses vietas jauniešiem, būs pieaugušo tālākizglītības centrs.

Pašvaldības pārvaldē, uzņēmumos un skolās tiks pielietotas jaunākās informācijas un telekomunikāciju tehnoloģijas, kas pavērs jaunas iespējas radošumam, līdzdalībai un uzņēmībai.

Tāpat kā Talsu sītrkodu veido dažādu krāsu un platuma svītras, tā arī novadu veido dažādi cilvēki un organizācijas – katrs ar saviem uzskatiem un vērtībām. Lai gan mūsu ikdienā tas paslīd garām un par to neaizdomājamies, viss mūsu darbs vienojas kopējā rakstā. Nav „mazu” vai „lielu” darbu – audumā vienlīdz svarīgas gan platās, gan šaurās svītras. Ikviens dod savu artavu, lai Talsu novada svītrkods iegūtu savu īpašo sev vien raksturīgo svītru virknējumu. Tādēļ sauklis „Ieaud savu stāstu!” ir kā aicinājums aktīvi līdzdarboties. Laipni uzņemam arī viesus un ar prieku uzklausām iespaidus par novadu un šeit piedzīvoto – novada viesiem ir svarīga loma auduma rakstā!

3.2. Stratēģiskie mērķi

Izvirzītās vīzijas sasniegšanai un īstenošanai tiek noteikti 4 stratēģiskie mērķi. Tie noteikti vēlamajām situācijas pārmaiņām noteiktā laika periodā, kas ir vērsti uz teritorijas attīstības vīzijas sasniegšanu, un kalpo par pamatu prioritāšu noteikšanai un turpmāk veicamo darbību identificēšanai. Prioritātes un rīcību virzieni tālāk attīstāmi novada attīstības programmā.

6.attēls. Stratēģisko mērķu sasaiste ar IAS aspektiem

3.3. Teritorijas specializācija

Talsu novada specializāciju nosaka vietējais dabas kapitāls un uzņēmumi. Talsu novada specializācija ir lauksaimniecība (īpaši piensaimniecība, graudkopība), lauksaimniecības produkcijas pirmapstrāde un pārtikas ražošana, zivsaimniecība, mežizstrāde, kokapstrāde, būvmateriālu ieguve un ražošana, ceļu būvniecība, tūrisms un amatniecība.

Reģiona nozīmes centrs - Talsu pilsēta veicina publiskā sektora kapacitāti Ziemeļkurzemē.

Talsi – deviņu pakalnu pilsēta, Ziemeļkurzemes pakalpojumu un attīstības centrs ar dabas un vēstures harmoniju. Stende – pilsēta rūpniecībai, Sabile – pilsēta ar odziņu, Valdemārpils – kultūrvēsture un ainava.

2.tabula. Talsu novada teritorijas ekonomiskā specializācija

Talsu novads Baltijā un Eiropā	Talsu novads Latvijā	Talsu novads Kurzemē
Piena un gaļas pārtikas produktu ražošana, Mežizstrāde, kokapstrāde, Kultūras un mākslas mantojums	Piensaimniecība, lauksaimniecības produkcijas pirmapstrāde un pārtikas ražošana, zivsaimniecība, mežizstrāde, kokapstrāde, būvmateriālu ieguve un ražošana, ceļu būvniecība, tūrisms un amatniecība, transports un loģistika	Piensaimniecība, lauksaimniecības produkcijas pirmapstrāde un pārtikas ražošana, zivsaimniecība, mežizstrāde, kokapstrāde, būvmateriālu ieguve un ražošana, ceļu būvniecība, tūrisms un amatniecība, reģiona nozīmes pakalpojumi (ārstsniecība, profesionālā izglītība, darbs ar jauniešiem); sabiedriskie auto pārvadājumi

3.4. Novada funkcionālās saites

Talsu novada pašvaldība sadarbojas ar vietējām pašvaldībām, plānošanas reģioniem, dažādām valsts institūcijām. Sadarbība ar esošajiem un potenciālajiem sadarbības partneriem tiek veicināta, un tiks attīstīta izglītības, pakalpojumu, transporta un vides infrastruktūras, kultūras, tūrisma, dabas aizsardzības u. c. jomās.

3.tabula. Talsu novada sadarbības jomas un partneri

Funkcionālās saites	Sadarbības jomas	Partneri
Izglītība, zinātne	Izglītības darba metodiskā vadība sadarbības ietvaros	Kaimiņu pašvaldības, privātās mācību iestādes, valsts institūcijas, uzņēmēji
Kultūra, kultūras mantojums	Sadarbība Dziesmusvētku ciklu un pašdarbības kolektīvu skatēm. Kopīgs bibliotēku katalogs, metodiskais darbs bibliotēku attīstībā. Tradīcijas, kultūrvēsturiskais mantojums, amatniecība, mākslinieciskā darbība, pasākumi	Sadarbības partneri Latvijā un ārvalstīs, kaimiņu pašvaldības valsts institūcijas, biedrības un nodibinājumi
Veselības aprūpe	Talsu novads, kopīgi ar Ventspils novada un Ventspils pilsētas, Rojas, Dundagas un Mērsraga pašvaldībām, ir dalībnieks SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca”, ģimenes ārstu prakses. Blakus novadi izmanto pašvaldības pansionātu „Lauciene”	Kaimiņu pašvaldības, valsts institūcijas, uzņēmēji
Uzņēmējdarbība	Darbaspēka plūsmas starp novadiem un valstīm Informācijas apmaiņa	Partneri Latvijā un ārvalstīs Valsts institūcijas, uzņēmēji
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	Nozares tematiskās dienas, semināri u.c.	Valsts institūcijas, uzņēmēji
Tūrisms, brīvais laiks un atpūta	Sadarbība tūrisma popularizēšanas jomā ĪADT kā tūrisma galamērķu popularizēšana	Kaimiņu pašvaldības, valsts institūcijas, biedrības un nodibinājumi
Transports, sakari	Dažādu autoceļu šķērsojums	Visi blakus esošie novadi, valsts

		institūcijas
Inženierapgāde	Valsts energoinfrastruktūras projekts „Kurzemes loks”	Kaimiņu pašvaldības, valsts institūcijas
Dabas un vides aizsardzība	SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra”” vieno Dundagas, Talsu, Rojas, Mērsraga, Kandavas, Engures, Jaunpils, Tukuma novadu un Jūrmalas pilsētas intereses Ezeru apsaimniekošana, dabas parku un liegumu apsaimniekošana	Kaimiņu pašvaldības un valsts institūcijas, biedrības un nodibinājumi, uzņēmēji
Sociālie un sociālā atbalsta pakalpojumi	Sociālie pakalpojumi, sociālā atbalsta pakalpojumi	Valsts, nevalstisko organizāciju, juridisko un fizisko personu sociālo pakalpojumu un sociālā atbalsta pakalpojuma sniedzēji.
Civilā aizsardzība	Izstrādāts apvienotais Dundagas, Mērsraga, Rojas un Talsu novadu civilās aizsardzības plāns	Kaimiņu pašvaldības un valsts institūcijas

4. Telpiskās attīstības perspektīva

4.1. Nozīmīgākās funkcionālās telpas un prioritāri attīstāmās teritorijas

Telpiskās attīstības perspektīva iezīmē Talsu novada teritorijas attīstības vadlīnijas un shematiski attēlo nozīmīgākās telpiskās struktūras, attīstības prioritātes un stratēģijā definētās vēlamās izmaiņas. Izvērtējot novada teritorijas novietojumu un kaimiņos piegulošās teritorijas, perspektīvā skatīts, lai nodrošinātu efektīvu teritorijas izmantošanu, kas veicina ekonomisko attīstību un kvalitatīvas dzīves vides veidošanu katram indivīdam un sabiedrībai kopumā. Attīstības perspektīvas nozīmīgākie aspekti – apdzīvojuma struktūra, transporta, sociālā un rekreācijas infrastruktūra, teritorijas ekonomiskais attīstības potenciāls – industriālās zonas (loģistika, transports, ražošana) un kultūrvēsturiskās un dabas vērtības – attēlotas shematiski, aptverot gan esošo situāciju, gan iespējamās (vēlamās) attīstības tendences ilgtermiņā.

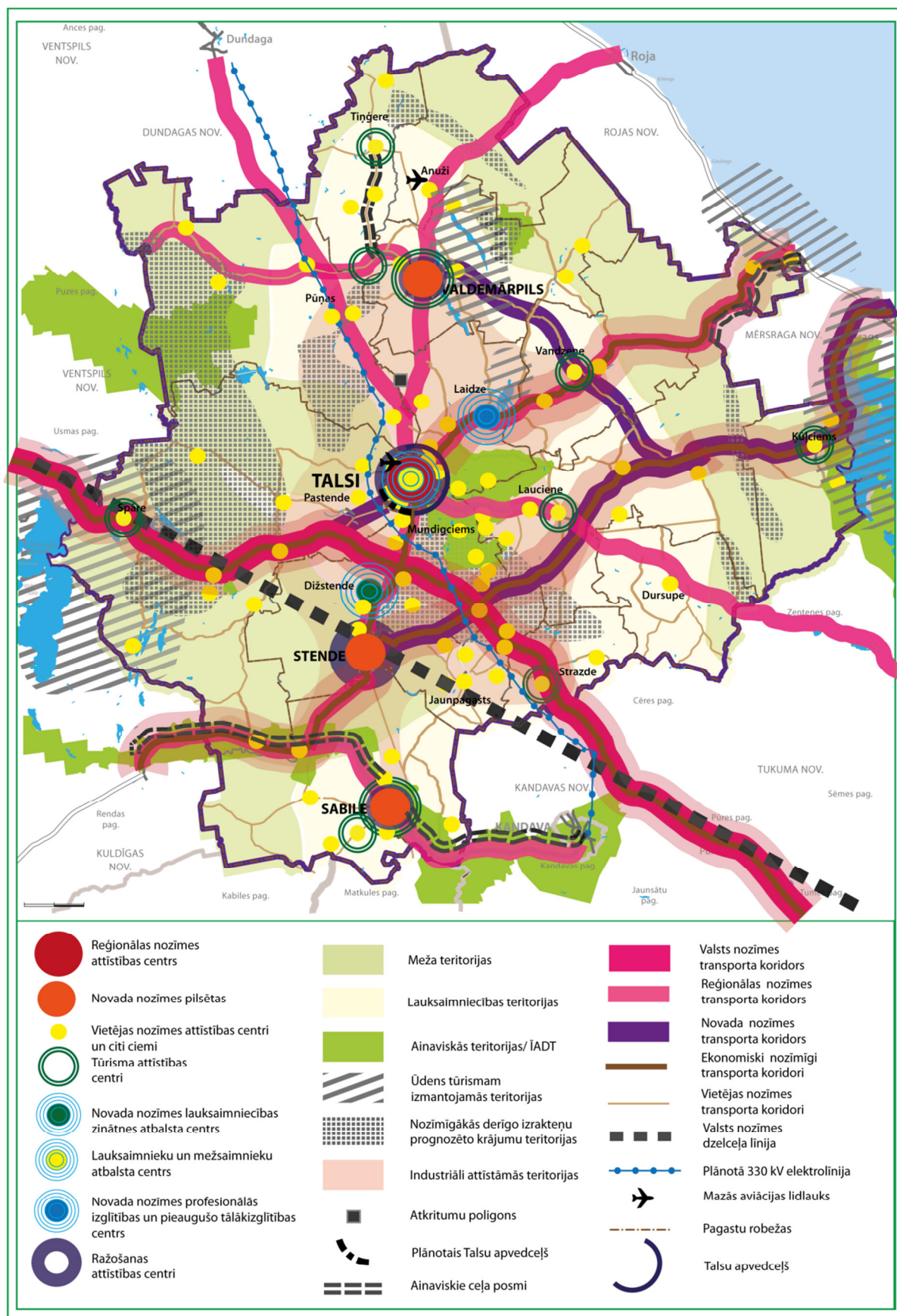
Izvērtējot novada teritorijas attīstības priekšnoteikumus, tiek iezīmētas pašvaldības teritorijas telpiskās struktūras attīstības prioritāras funkcionālās telpas:

- ražošanas un derīgo izrakteņu attīstības teritorijas;
- tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu attīstības teritorijas;
- lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas;
- transporta un inženiertehniskās infrastruktūras attīstības teritorijas.

Visu funkcionālo telpu attīstībā jāintegrē nosacījumi sociālo, vides un ekonomisko aspektu uzlabošanai, dažādu interešu sabalansēšanai. Visās teritorijās jābūt sasniedzamiem augsta līmeņa sociālās jomas pakalpojumiem (pakalpojumu grozam), jābūt lietderīgiem naudas līdzekļu ieguldījumiem.

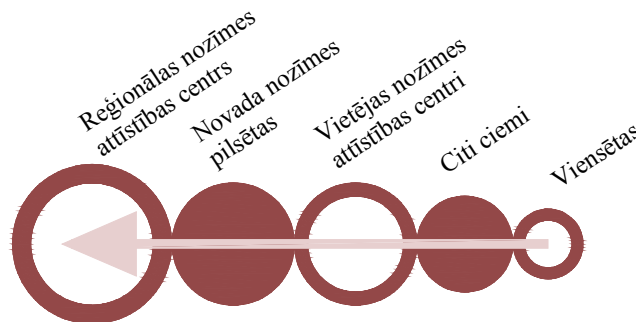
4. tabula. Talsu novada pilsētas un ciemi funkcionālajās telpās

Talsu novada pilsētu un ciemu tipi, to sadalījums pa plānošanas telpām			
Ražošanas un derīgo izrakteņu attīstības teritorijas	Tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu attīstības teritorijas	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas	Transporta un inženiertehniskās infrastruktūras attīstības teritorijas
Reģionālas nozīmes attīstības centrs – Talsi	Reģionālas nozīmes attīstības centrs – Talsi	Novada nozīmes pilsētas – Sabile, Stende, Valdemārpils	Reģionālas nozīmes attīstības centrs – Talsi
Novada nozīmes pilsētas – Sabile, Stende, Valdemārpils	Novada nozīmes pilsētas – Sabile, Stende, Valdemārpils		Novada nozīmes pilsētas – Sabile, Stende, Valdemārpils
Vietējas nozīmes attīstības centri	Vietējas nozīmes attīstības centri	Vietējas nozīmes attīstības centri	Vietējas nozīmes attīstības centri
Citi ciemi	Citi ciemi	Citi ciemi	Citi ciemi
Viensēta	Viensēta	Viensēta	Viensēta

10.attēls. Talsu novada funkcionālās telpas

Apdzīvojuma struktūra un pakalpojumi

11.attēls. Talsu novada apdzīvojuma struktūra

Apdzīvojuma struktūra ir teritorijas attīstības pamats, kas veidojusies ilgstoši, dažādu faktoru – dabas, demogrāfisko, ekonomisko, politisko, sociālo un kultūras faktoru ietekmē un kas ietver trīs savstarpēji saistītus komponentus: teritoriju, iedzīvotājus un apdzīvotās vietas. Talsu novada apdzīvojums skatīts atbilstoši esošajai situācijai, izvērtējot vēsturiski izveidojušos apdzīvojuma telpisko struktūru, iedzīvotāju skaitu un, ņemot vērā iedzīvotāju vēlmes. Būtisks faktors, kas veidojis Talsu novada apdzīvojuma struktūru, ir Talsu pilsēta kā bijušā rajona centrs.

Svarīgi ir ne tikai attēlot ciemu izvietojumu un koncentrāciju novada teritorijā, bet arī saprast, ka apdzīvotās vietas ir telpa, kur var veidoties un kur jau veidojas iedzīvotāju kopienas ar savām interesēm, vēlmēm un izpausmēm. Ar kopienām saprotam cilvēku grupu, kam raksturīgas kopīgas teritoriālas, ekonomiskas, sociālas vai kultūras intereses. Kopienveidošanās ir atkarīga no vietas un sabiedrības tipiem, tomēr, lai veicinātu kopienu veidošanos, pašvaldībai būtu jāveicina vietējo iedzīvotāju iesaistīšana kopējos pasākumos. Savukārt, vērtējot apdzīvotību, jāanalizē apkaime (apkaime - ikviena cilvēciski aptverama teritorija kā vieta, vide, tuvākā apkārtnē, kurā kopiena darbojas un izjūt savstarpēji vienojošu piederību). Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likums⁷ nosaka administratīvo teritoriju un novadu teritoriālā iedalījuma vienību izveidošanas, uzskaites, robežu grozīšanas, administratīvā centra noteikšanas nosacījumus un kārtību, kā arī apdzīvoto vietu statusa noteikšanas, to uzskaites kārtību un institūciju kompetenci šajos jautājumos.

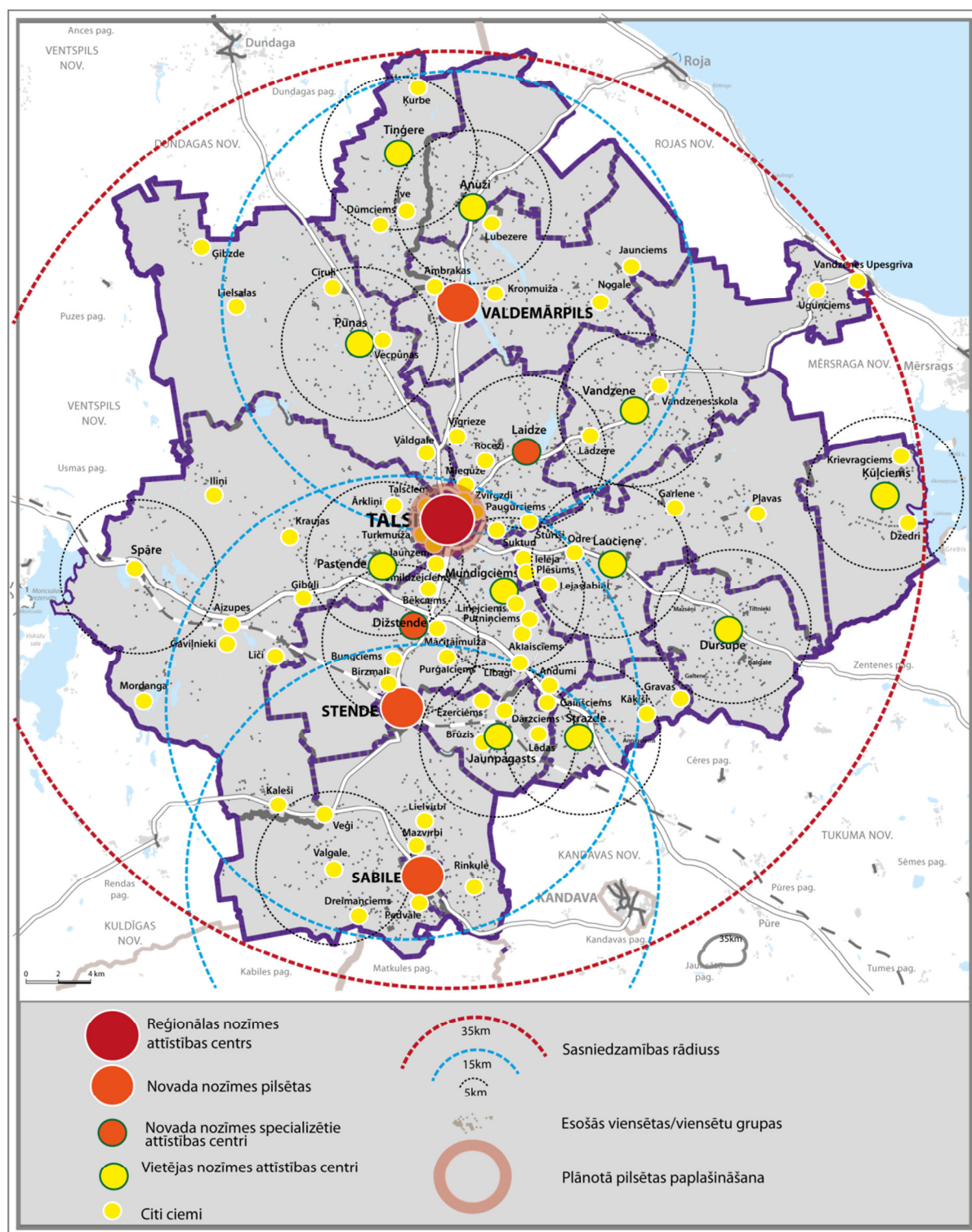
Atbilstoši likumam, Talsu novadā ir četras pilsētas – Talsi, Sabile, Stende un Valdemārpils. Ar Talsu novada domes 01.07.2009. lēmumu Nr.7 „Par Talsu novada administratīvo centru un juridisko adresi” noteikts, ka Talsu novada administratīvais centrs ir Talsu pilsēta. Talsu novada IAS izpratnē Talsi ir reģionālas nozīmes attīstības centrs, bet pārējās pilsētas – novada nozīmes pilsētas. Talsu novada teritorijā, atbilstoši likumam, ciema statuss noteikts 84 ciemiem. Talsu novada IAS izpratnē ciemi tiek dalīti novada vietējas nozīmes attīstības centros, un citos ciemos, atbilstoši tos definējot un nosakot pieejamos pakalpojumus. Papildus tiek definēti novada nozīmes specializētie attīstības centri:

- Laidze - profesionālās izglītības un pieaugušo tālākizglītības centrs;
- Dižstende – lauksaimniecības zinātnes atbalsta centrs.

Talsu novada IAS izpratnē viensētas definētas atbilstoši likumam. Tās ir savrupa viena dzīvojamā ēka vai savrupas vairākas dzīvojamās ēkas, kā arī ar šo ēku vai ēkām funkcionāli saistītās saimniecības ēkas teritorijā, kur zemi primāri izmanto lauksaimniecības vai

⁷ Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likums, www.likumi.lv

mežsaimniecības vajadzībām. Viensētas statusu piešķir pašvaldība, apstiprinot viensētai nosaukumu.

12.attēls. Talsu novada apdzīvojuma perspektīvā telpiskā struktūra

4.2. Novada centrs

Talsu pilsēta novadā tiek iezīmēta kā **reģionālas nozīmes attīstības centrs**. Pilsētas teritorija tiek intensīvi izmantota, tādēļ aktuāls ir jautājums par pilsētas robežas izmaiņām Laidzes un Ģibuļu pagastu virzienos.

Talsu pilsētas attīstība ir cieši saistīta ar uzņēmējdarbības vides attīstību un ražošanas teritoriju attīstību, tādēļ perspektīvi jāattīsta industriālās teritorijas. Lai mazinātu transporta slodzi, risināms jautājums par apvedceļa izbūvi Pastendes virzienā, tādējādi novirzot automašīnu plūsmu no pilsētas centra.

14.attēls. Talsu pilsētas ainaviskā telpa

Talsu pilsētas kā reģiona pakalpojumu centra pakalpojumu klāsts:

- daudzveidīgs izglītības pakalpojumu klāsts - pirmsskolas izglītības iestādes, sākumskolas, pamatskolas un vispārējās vidējās izglītības iestādes, t.sk. valsts ģimnāzija, profesionālas ievirzes izglītības iestādes, ārpuskolas un interešu izglītības pakalpojumi, mūžizglītības pakalpojumi, jaunatnes centrs, augstskolu filiāles; profesionālas ievirzes mūzikas un mākslas skolas;
- dažādas kultūras institūcijas - multifunkcionāla bibliotēka, tai skaitā reģiona galvenā bibliotēka, multifunkcionāls kultūras centrs, brīvdabas pasākumu iespējas, muzeji, izstāžu zāles;
- daudzveidīgas sporta iespējas, t.sk. stadions, slēgts baseins, ledus halle, nacionālas un reģionālas nozīmes sporta bāzes, profesionālas ievirzes sporta skola;
- dažāda līmeņa veselības aprūpes pakalpojumi – dienas stacionārā nodrošināta veselības aprūpe un pacientu viesnīcas pakalpojums, stacionāri veselības aprūpes pakalpojumi daudzprofila slimnīcā, steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, primārās veselības aprūpes pakalpojumi, ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi, zobārstniecības pakalpojumi, u.c.;

- dažādi sociālie pakalpojumi un sociālā atbalsta pakalpojumi;
- tūrisma informācijas centrs;
- valsts pārvaldes institūciju reģionālās struktūrvienības.

Talsu pilsētas kā reģiona attīstības centra attīstības virzieni:

- ekonomisko aktivitāšu paplašināšana – ražošanas un industriālās zonas attīstība, degradēto un potenciāli piesārņoto vietu un citu objektu revitalizācija, publisko pakalpojumu un tūrisma attīstība;
- mājokļu un publisko teritoriju attīstība;
- Talsu vecpilsētas atdzīvināšana;
- Transporta, satiksmes infrastruktūras un inženierkomunikāciju uzlabošana.

Talsu pilsētas telpiskajā attīstībā būtisks faktors ir dzīvojamās un publiskās apbūves mijiedarbība, un saprātīga zaļo teritoriju izmantošana pilsētas publiskās ārtelpas veidošanai.

Pilsētas blīvā centra apbūve ir jaukta dzīvojamā, darījumu un publiskās dzīves telpa. Te ietilpst pilsētas vēsturiskais centrs, un teritorija Dundagas ielas virzienā. Blīvas centra apbūves telpa jāveido ar pievilcīgu arhitektūru, saglabājot kultūrvēsturisko mantojumu un ainavu, kur tiek ienests laikam atbilstošs jauns un moderns akcents.

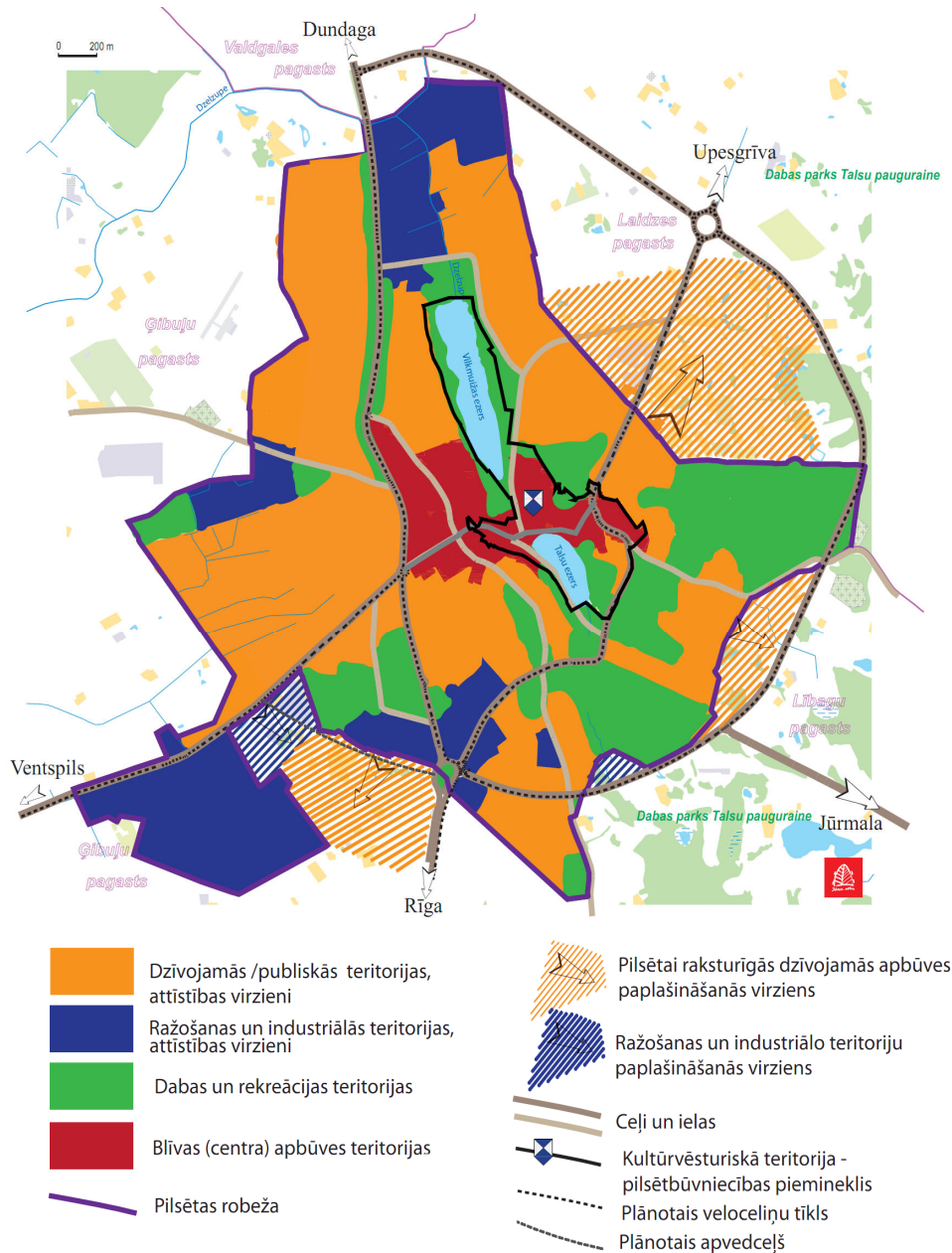
Dzīvojamās /publiskās teritorijās ietilpst individuālo, mazstāvu un daudzstāvu apbūve, kas mijas ar publisko apbūvi un iekļauj sevī vieglās ražošanas uzņēmumus. Te jābūt pieejamām zaļām teritorijām, kas nodrošina aktīvu un patīkamu pilsētas ārtelpu.

Pilsētas dabas un rekreācijas teritorijas veido pilsētas zaļo telpu, saglabājot pilsētas ainaviskās vērtības. Šīs teritorijas jāiekļauj visās funkcionālajās telpās. Jāturpina labiekārtot pilsētas ūdensmalas, tās veidojot pieejamas un aktīvai atpūtai piemērotas.

Ražošanas un industriālās teritorijas veidojamas pievilcīgas uzņēmējdarbībai, tās nepieciešams revitalizēt, sakārtojot transporta, satiksmes un inženierkomunikāciju infrastruktūru.

Plānojot pilsētas teritoriju detalizēti, dažādu funkciju teritorijas jāplāno tā, lai tās funkcionāli savstarpēji netraucētu. Rodoties konfliktam, telpas ir jāatdala.

Pilsētas atslogošanai no transporta, plānojams un izbūvējams apvedceļš Pastendes virzienā.

13.attēls. Talsu pilsētas attīstības telpiskā perspektīva

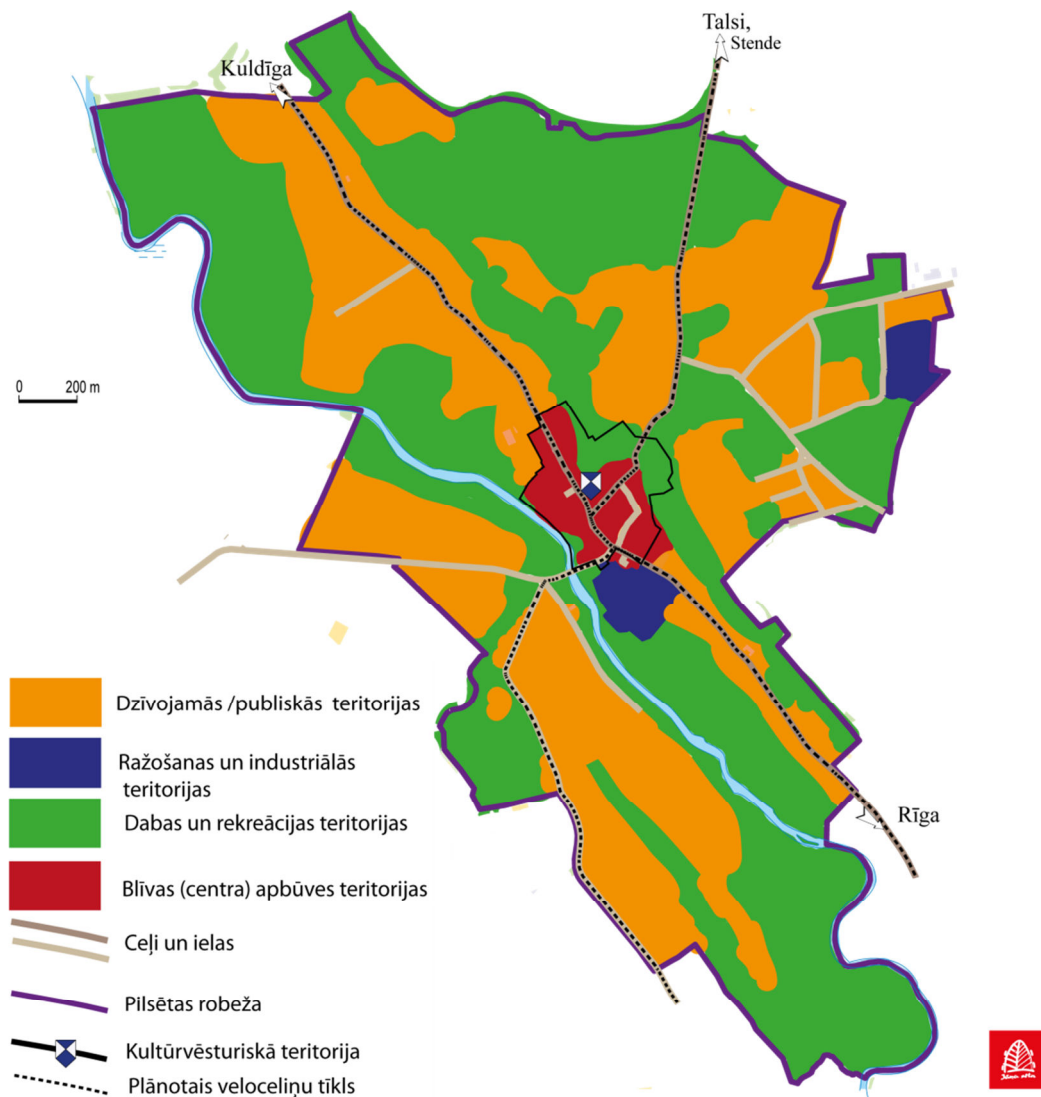
Vadlīnijas Talsu pilsētas kā novada centra un reģiona pakalpojumu centra attīstībai:

1. attīstot reģionālo pakalpojumu centru, nepieciešams turpināt centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības;
2. mazināt transporta slodzi pilsētā, plānot apvedceļa būvniecību;
3. attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošināt ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem;
4. attīstot dzīvojamās apbūves teritorijas un sakārtojot inženiertehnisko infrastruktūru (ielas, ceļi, veloceļiņi utt.), paplašināt Talsu pilsētas robežas blakus esošo teritoriju virzienā;
5. attīstīt ainaviskās un kultūrvēsturiskā mantojuma teritorijas, izceļot vērtīgāko, apbūvi veidojot atbilstoši apkārtējai ainavai.

4.3. Novada nozīmes pilsētas

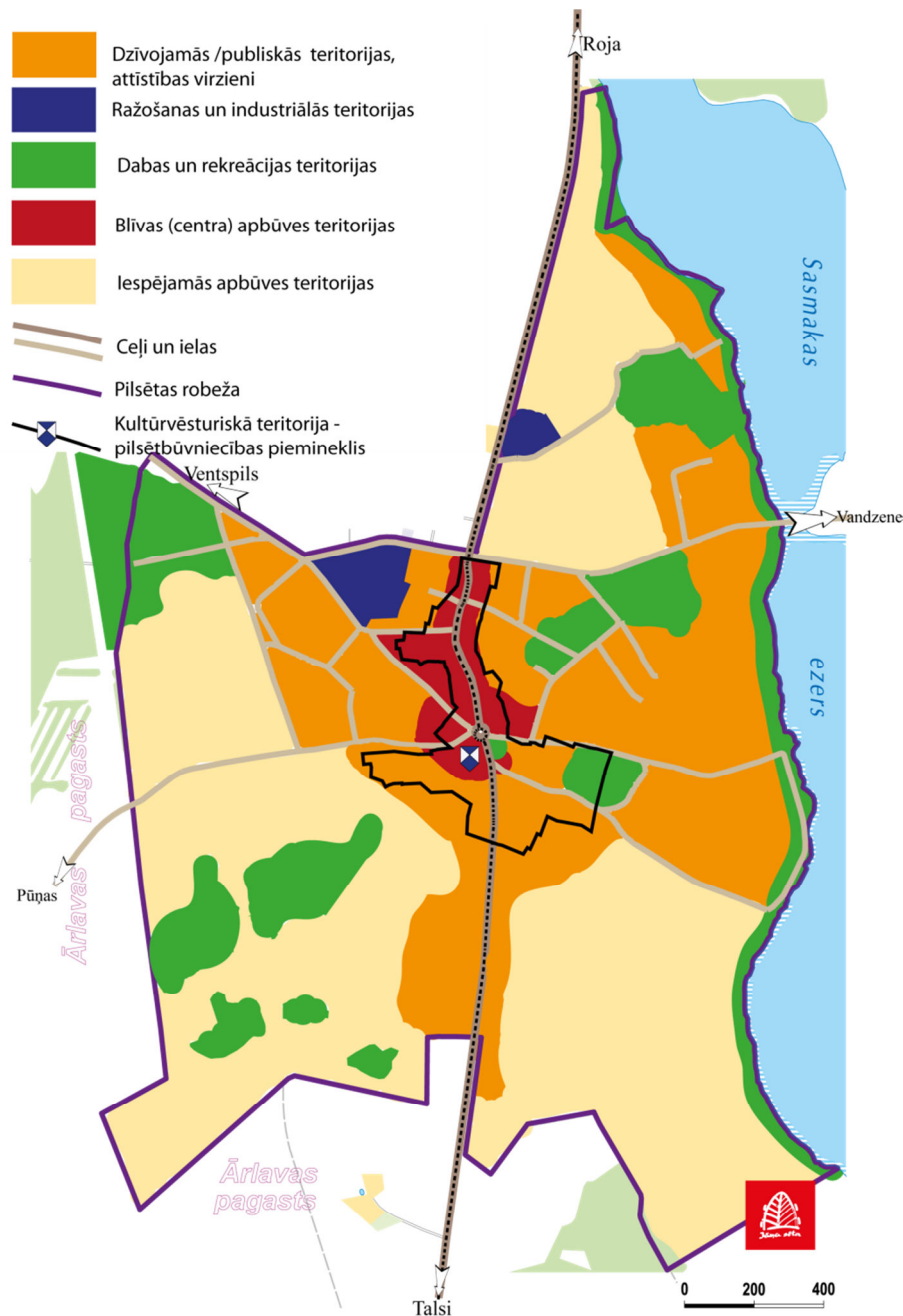
Lai nodrošinātu Talsu novada teritorijas līdzsvarotu un policentrisku attīstību, tiek iezīmētas novada nozīmes pilsētas – Sabile, Stende un Valdemārpils. Līdzās minētajam, Laidze attīstās kā novada nozīmes profesionālās izglītības un pieaugušo tālākizglītības centrs un Dižstende – lauksaimniecības zinātnes atbalsta centrs.

Sabile ir neliela romantiska mazpilsētiņa, kas atrodas 25 km no Talsiem, terasveidīgi izvietojusies Abavas upes senlejas skaistākajā un dziļākajā posmā Talsu novada dienvidu daļā. Sabiles pilsētas un Abavas pagasta teritorija daļēji atrodas īpaši aizsargājamā kultūrvēsturiskā teritorijā „Abavas ieleja” un dabas parkā „Abavas senleja”, bagāta ar vietējas nozīmes arheoloģijas pieminekļiem – kapsētām un senkapiem. Sabiles pilsētas vēsturiskais centrs ir valsts nozīmes pilsēt būvniecības piemineklis, kas dod priekšstatu par Kurzemes mazpilsētas attīstību no 15. līdz 20. gadsimtam.

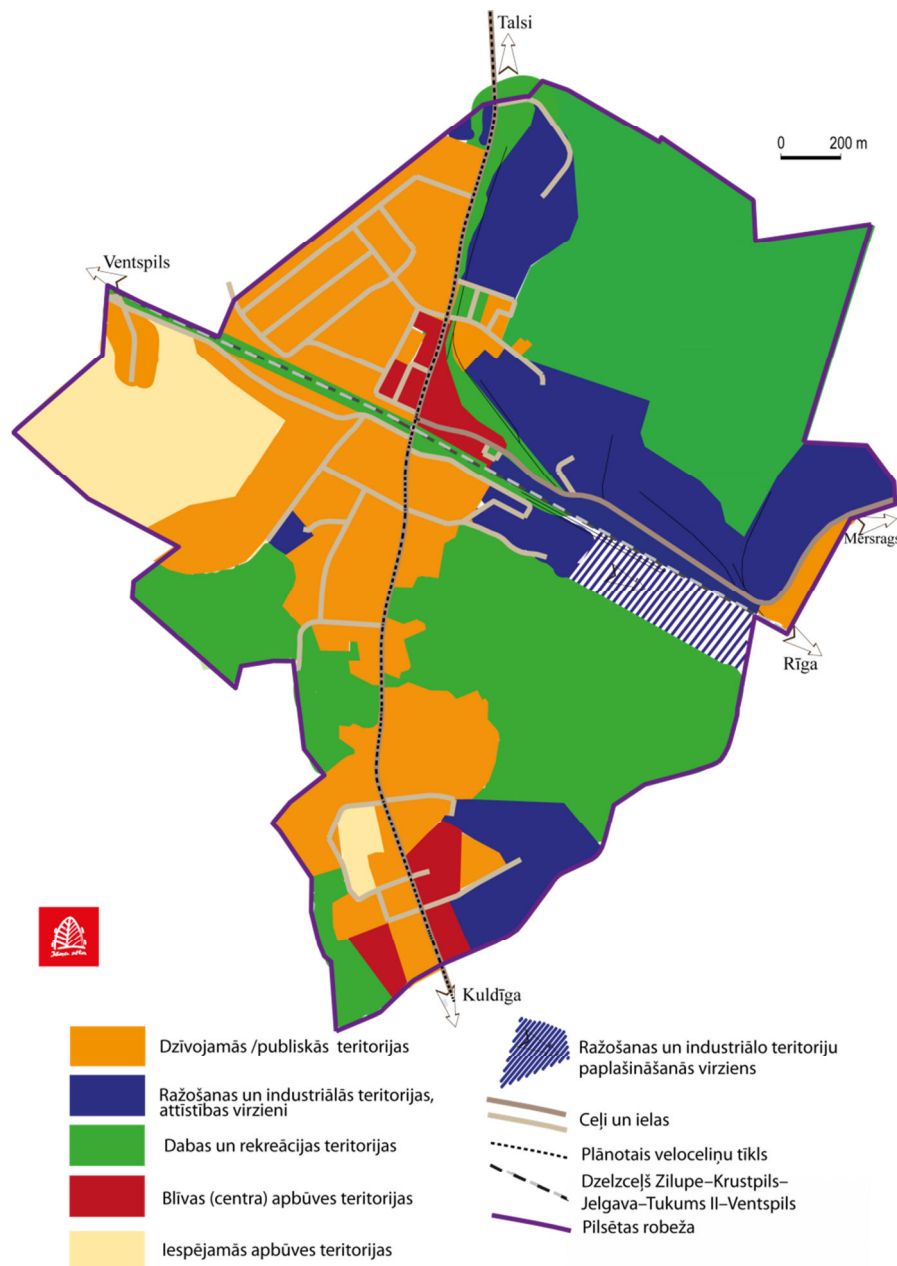
14.attēls. Sabiles pilsētas attīstības telpiskā perspektīva

Valdemārpils (līdz 1926. gadam Sasmaka) atrodas 16 km uz ziemeļiem no Talsiem, Sasmakas ezera krastā. Sasmaka pārdēvēta par Valdemārpili, godinot tās apkaimē dzimušā tautiskās kustības vadītāja Krišjāņa Valdemāra piemiņu. Valdemārpils vecpilsēta ir valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis.

15.attēls. Valdemārpils pilsētas attīstības telpiskā perspektīva

Stende ir veidojusies kā ciemats pie stacijas „Stende” ap 1897.gadu, sakarā ar Ventspils – Ribinskas dzelzceļa būvi. Pilsēta ir ar rūpniecisko apbūvi, tur plānotas ražošanas un industriālās teritorijas.

16.attēls. Stendes pilsētas attīstības telpiskā perspektīva

Novada nozīmes pilsētu pakalpojumu klāsts:

- daudzveidīgs izglītības pakalpojumu klāsts - pirmsskolas izglītības iestāde, vispārējā izglītības iestāde, ārpusskolas un interešu izglītības pakalpojumi, mūziklātības pakalpojumi, jaunatnes centrs;
- dažādas kultūras institūcijas - bibliotēka, kultūras centrs, brīvības pasākumu iespējas;
- daudzveidīgas sporta iespējas;
- ģimenes ārsta prakse,

- dažādi sociālie pakalpojumi un sociālā atbalsta pakalpojumi;
- tūrisma informācijas centrs.

Novada nozīmes pilsētu attīstības virzieni:

- ekonomisko aktivitāšu paplašināšana – ražošanas un industriālās zonas attīstība Stendē;
- degradēto un potenciāli piesārņoto vietu un citu objektu revitalizācija;
- publisko pakalpojumu un tūrisma attīstība;
- mājokļu un publisko teritoriju attīstība;
- Valdemārpils un Sabiles vecpilsētas atdzīvināšana;
- Transporta, satiksmes infrastruktūras un inženierkomunikāciju uzlabošana.

Būtiska ir dzīvojamās un publiskās apbūves mijiedarbība, un saprātīga zaļo teritoriju izmantošana pilsētu publiskās ārtelpas veidošanai.

Pilsētu blīvā centra apbūve ir jaukta dzīvojamā, darījumu un publiskās dzīves telpa. Te ietilpst pilsētas vēsturiskie centri, teritorijas blīvi apbūvētās pilsētu vietās. Blīvas centra apbūves telpa jāveido ar pievilcīgu arhitektūru, saglabājot kultūrvēsturisko mantojumu un ainavu, kur tiek ienests laikam atbilstošs jauns un moderns akcents.

Dzīvojamās /publiskās teritorijās ietilpst individuālo, mazstāvu un daudzstāvu apbūve, kas mijas ar publisko apbūvi un iekļauj sevī vieglās ražošanas uzņēmumus. Te jābūt pieejamām zaļām teritorijām, kas nodrošina aktīvu un patīkamu pilsētu ārtelpu.

Dabas un rekreācijas teritorijas veido pilsētu zaļo telpu, saglabājot ainaviskās vērtības. Šīs teritorijas jāiekļauj visās funkcionālajās telpās. Jāturpina labiekārtot Valdemārpils un Sabiles pilsētu ūdensmalas, tās veidojot pieejamas un aktīvai atpūtai piemērotas.

Ražošanas un industriālās teritorijas veidojamas pievilcīgas uzņēmējdarbībai, tās nepieciešams revitalizēt, sakārtojot transporta, satiksmes un inženierkomunikāciju infrastruktūru. Akcentējama ir industriālās zonas paplašināšanās Stendē, tādējādi pilsētu padarot par aktīvu saimnieciskās darbības vietu, ievērojot dzelzceļa un maģistrāli ielu infrastruktūru.

Plānojot detalizēti pilsētu teritorijas, dažādu funkciju zonas jāplāno tā, lai tās funkcionāli savstarpēji netraucētu. Rodoties konfliktam, telpas ir jāatdala.

Vadlīnijas novada nozīmes pilsētu attīstībai

1. attīstot novada nozīmes pilsētas, nepieciešams turpināt centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības;
2. attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošināt ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem;
3. attīstīt ainaviski vērtīgās un kultūras mantojuma teritorijas, apbūvi veidojot atbilstoši apkārtējai ainavai.

4.4. Vietējas nozīmes attīstības centri

Vietējas nozīmes attīstības centri tiek noteikti, lai nodrošinātu pamatpakalpojumu pieejamību pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem. Tie ir ciemi, kuros atrodas pagastu pārvaldes, un kas veic administratīvās teritorijas centra funkciju. Šajos ciemos ir infrastruktūras objekti (valsts un pašvaldības iestādes, skolas, PII u.c.) un vienojošs apbūves raksturs. Līdzās minētajam Laidze attīstās kā novada nozīmes profesionālās izglītības un pieaugušo tālākizglītības centrs un Dižstende – lauksaimniecības zinātnes atbalsta centrs, pakalpojumu klāts atbilstošs vietējas nozīmes attīstības centru klāstam.

Vietējas nozīmes attīstības centru pakalpojumu klāsts:

- ērts, ar sabiedrisko transportu nodrošināts, savienojums ar novada centru;
- nodrošinātas izziņas iespējas, tai skaitā bibliotēka, publiskais interneta punkts, pašvaldības informācijas punkts;
- iespējas dažādām kopienas aktivitātēm, t.sk. kultūras pasākumi, interešu izglītība;
- sporta iespējas telpās un laukā;
- atsevišķas izglītības iespējas;
- iespēja saņemt ģimenes ārsta pakalpojumus;
- sociālie pamatpakalpojumi.

Vadlīnijas vietējas nozīmes attīstības centru attīstībai

1. Attīstot vietējas nozīmes ciemus, nepieciešams turpināt centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības.
2. Attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošināt ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem.
3. Nodrošināt labu telekomunikāciju tīklu un drošību.
4. Attīstīt ainaviski vērtīgās un kultūras mantojuma teritorijas, apbūvi veidojot atbilstoši apkārtējai ainavai.
5. Izveidot drošu un ērtu gājēju un velo infrastruktūru.

4.5. Citi ciemi

Šajos ciemos ir līdz 200 iedzīvotājiem, ir vēsturiski vienota, kompakta vai izklaidus apbūve un apvienojošs nosaukums. Ciemiem jānodrošina lauku apdzīvojuma saglabāšana un identitāte, pamata pakalpojumu pieejamība un vides sakoptība, jānodrošina novietojuma un kultūrvēsturiskā mantojuma potenciāla izmantošana, specializējoties gan kā lauku teritoriju atbalsta centriem, gan kā pakalpojumu centriem transporta koridoros, gan kā tūrisma vai konkrēta uzņēmējdarbības veida attīstības centriem.

Galvenās problēmas novada pagastu nozīmes ciemos:

1. tehniskās infrastruktūras (ūdensapgāde un kanalizācija) trūkums vai sliktais tehniskais stāvoklis;
2. nav piekļuves atsevišķiem zemes gabaliem vai arī tā ir apgrūtināta (nav noslēgti servitūta līgumi par ceļu izmantošanu vai pagasta ceļu neesamība);
3. nepietiekams nodrošinājums ar labiekārtotu publisko ārtelpas teritorijām – parkiem, skvēriem, bērnu spēļu un sporta laukumiem;

4. daļējs nodrošinājums ar sabiedrisko transportu.

Vadlīnijas citu ciemu attīstībai

1. Izvērtēt ar pilsētas infrastruktūru nodrošināto ciemu iekļaušanu Talsu pilsētas teritorijā.
2. Ņemot vērā ciemu aizvien sarūkošu iedzīvotāju blīvuma tendenci, turpmākā plānošanas procesā pārskatīt ciema statusa nepieciešamību. Ciemu robežas pēc apspriešanās ar to iedzīvotājiem, nosakāmas teritorijas plānojumā.
3. Nodrošināt labu telekomunikāciju tīklu un drošību.
4. Jāveicina vasarnīcu apbūves teritoriju vides sakārtošana. Ieteicams izstrādāt transporta un galveno inženierkomunikāciju – energoapgādes, ūdensapgādes un sadzīves notekūdeņu savākšanas sistēmas (centralizētas vai decentralizētas) un atkritumu apsaimniekošanas attīstības shēmas.
5. Vasarnīcu ciemu apbūves transformēšana par pastāvīgu dzīvojamo māju apbūvi nav pieļaujama.

4.6. Viensētas

Viensētas – viensētas un viensētu grupas ir novada apdzīvojuma struktūras sastāvdaļa. Viensētas ir savrupas saimniecības, kur cilvēks dzīvo harmonijā ar dabu. Tās uzskata par latviskuma šūpuli un tradicionālās kultūras krātuvi. Latviešus dažkārt dēvē par zemnieku tautu, un, ja paraugās vēsturē, līdz 20. gadsimta sākumam lielākā daļa latviešu tādi bija – zemnieki, kas dzīvoja un strādāja viensētās.

Lauku viensētu loma palielināsies, attīstoties lauku tūrismam, pasīvajai un aktīvajai atpūtai, kā arī to izmantošanai par brīvdienu un vasaras mājokli pilsētniekiem. Novada lauku teritorijā ir koncentrēti galvenie novada attīstības resursi – meži, ūdeņi, lauksaimniecības zemes, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Tieši lauku teritorijas ir tās, kas veido pievilcīgu dzīves vidi, ainavu, nosaka vietas identitāti.

Vadlīnijas viensētu attīstībai

1. Jāsakārto un jāuztur atbilstošs ceļu tīkls.
2. Apbūve veidojama atbilstoši apkārtējai ainavai.

Vispārējās vadlīnijas apdzīvojuma attīstībai un plānošanai

1. Visu līmeņu attīstības centros jāveicina tādas dzīves kvalitātes attīstība, kas apmierina iedzīvotāju vajadzības pēc pieejamiem vai ērti sasniedzamiem pakalpojumiem un darbavietām, centriem jābūt telpiski vienotiem, tur jābūt kvalitatīvai infrastruktūrai un publiskai telpai.
2. Jāveido kopējs skolu tīkla redzējums novadā, izstrādājot koncepciju, kurā izvērtēts izglītojamo skaits, teritorijas sociālekonomiskā specifika un izglītības iestādes attīstības potenciāls, iekļautas rīcības ar katrā īstenošanas posmā pamatotu finanšu / investīciju iespējami efektīvu izlietojumu.
3. Jāattīsta sociālā infrastruktūra, izvērtējot ieguldīto līdzekļu lietderība.
4. Atbilstoši noteiktajai apbūvei, jāveido līdzsvars starp teritorijā izvietoto mājokļu, darbavietu, pakalpojumu veidu un vajadzību.
5. Jāaglabā apdzīvoto vietu vietvārdus.
6. Teritorijas plānojumā, lokālplānojumos, tematiskajos plānojumos un detālplānojumos

- jāattīsta līdzsvarota policentriska un hierarhiski strukturēta apdzīvojuma struktūra.
7. Teritorijas plānojumā jāizvērtē un jānosaka ciemu teritoriju robežas un funkcionālais zonējums, sabalansējot iedzīvotāju un ekonomiskās intereses, kā arī ievērojot dabas un kultūrvēsturiskās vides aizsardzības prasības.
 8. Jāuzlabo pilsētu un ciemu teritoriju vides kvalitāte, nodrošinot pievilcīgu dzīves vidi iedzīvotājiem un investīciju vidi - investoriem, mazinot telpiskās un dzīves līmeņa atšķirības starp apdzīvotām vietām.
 9. Jānodrošina lauksaimniecības zemju kā resursa daudzveidīgu izmantošanu lauksaimnieciskajai darbībai un ar to saistītajiem pakalpojumiem, novada nozīmes pilsētu un ciemu teritorijās, lai saglabātu novada nozīmes pilsētu un ciemu iedzīvotāju tradicionālo dzīvesveidu.
 10. Novada teritorijās jāattīsta pašvaldības dzīvojamais fonds, jārezervē teritorijas ražošanas un investīciju piesaistes mērķiem.
 11. Jānodrošina pieslēgumu veidošana blīvas apbūves teritorijās pie pašvaldības centralizētajiem ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem.
 12. Lauku teritorijā jā saglabā teritorijai raksturīgā kultūrvēsturiskā ainava ar atsevišķām lauku sētām un to grupām, lauksaimnieciskās ražošanas ēkām un būvēm, tūrisma un atpūtas pakalpojumu objektiem.
 13. Būvniecībā jāizmanto Kurzemei raksturīgie un tradicionālie būvniecības materiāli.
 14. Ciemu teritorijās un pilsētu tiešā tuvumā nav pieļaujama dzīves vides kvalitātes pasliktināšana ar trokšņu, smaku vai cita veida piesārņojumu. Netiek pieļautas rūpnieciskās ražošanas nozares ar būtisku ietekmi uz vidi, intensīvie lopkopības kompleksi, fermas, kokogļu ražošanas rūpnīcas u.c. objekti, kā arī derīgo izrakteņu ieguve un zemju apmežošana, izņemot teritorijas plānojumā noteiktos gadījumus.

5. Novada teritorijas telpiskās struktūras elementi

5.1. Ražošanas un derīgo izrakteņu attīstības teritorijas

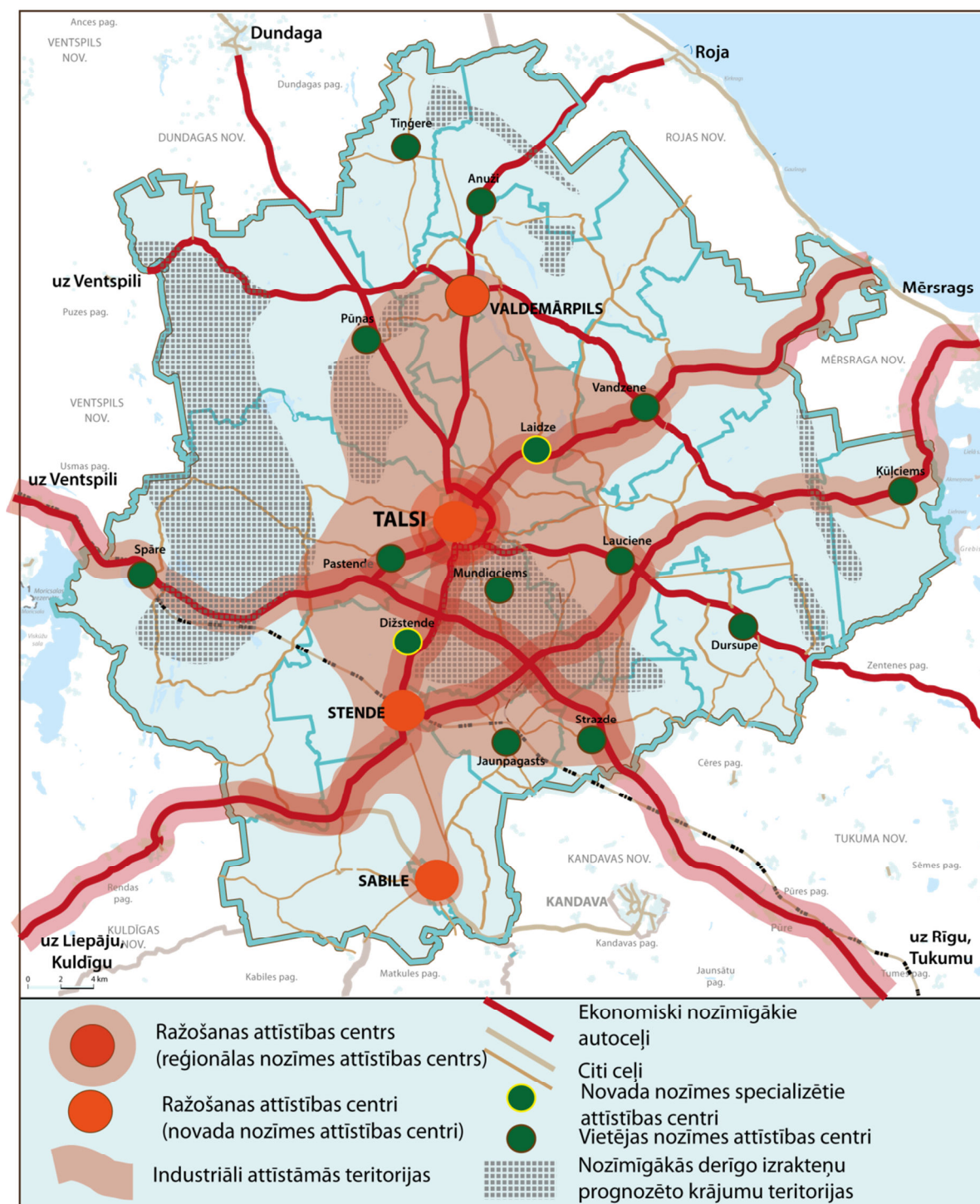
Talsu novada teritoriālais novietojums starp Rīgu un Ventspili, dažādu transporta koridoru esamība nosaka augstu potenciālu ražošanas un industriālo zonu attīstībai. Attīstot jau esošo infrastruktūru un veidojot jaunu, var veicināt ekonomisko izaugsmi un uzņēmumu daudzveidību. Lai pilnvērtīgi izmantotu industriālās un ražošanas teritorijas, būtiska nozīme ir visa veida pakalpojumu attīstībai, vides un ekonomikas attīstībai, kā arī kultūras un sociālās jomas attīstībai.

Talsu novads ir bagāts ar smilts, smilts- grants resursiem un kūdras resursiem. Novadā ir sastopami arī sapropeļa, saldūdens kaļķu, kā arī dolomīta un māla resursi. Smilts un grants atradnes un prognozēto krājumu laukumi atrodas, galvenokārt, novada centrālajā un austrumu daļā. Talsu novada teritorijā ir tikai viena izpētīta smilts atradne silikātizstrādājumiem – Rendas atradne. Kūdras krājumi galvenokārt izvietoti Kursas zemienē. Novada dienvidrietumos atrodas neliela daļa no prognozēto dolomītu krājumu laukuma “Renda – dolomīts”, ko veido pelēki plaisaini augšdevona Pļaviņu svītas dolomīti. Novada teritorijā nelielā daudzumā sastopami saldūdens kaļķieži, sapropelis. Sapropeļis sastopams ezeru gultnēs un purvos zem kūdras slāņa, ja tie veidojušies, aizaugot ezeram. Māla resursi novadā koncentrējas tā rietumu daļā. Apzināti ir māla krājumi Īves un Ģibuļu pagastos.

Lai pilnvērtīgi izmantotu derīgo izrakteņu krājumus novadā, jāsaglabā iespēja iegūt derīgos izrakteņus arī tad, ja tie nav iezīmēti teritorijas plānošanas dokumentā, izvirzot nosacījumus, kas novērstu konfliktus starp derīgo izrakteņu ieguvējiem, iedzīvotājiem, tādējādi līdzsvarojot visu pušu, tostarp, dabas aizsardzības prasības.

Vadlīnijas ražošanas un derīgo izrakteņu teritoriju attīstībai un plānošanai

1. Ražošanas un derīgo izrakteņu telpiskās struktūras attīstības prioritāte ir rūpniecisko/industriālo zonu, transporta un loģistikas pakalpojumu - transporta terminālu, loģistikas centru u.c., tehniskās infrastruktūras attīstība, kā arī rūpnieciska derīgo izrakteņu ieguve, pārstrāde un būvmateriālu ražošana, vai cita veida ražošana, kas saistīta ar derīgo izrakteņu ieguvī, īpaši atbalstot videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešanu.
2. Jāatbalsta zinātņietilpīgo un inovatīvo ražošanas uzņēmumu veidošana, bezatkritumu un videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešana, produkcijas ar augstāku pievienoto vērtību ražošana.
3. Industriālajās zonās Talsos un Stendē jāatbalsta visa veida industriālā ražošana, tajā skaitā smagās rūpniecības nozares attīstība, ražošanas teritorijās iespējama publiskā apbūve, pamatojot darbību ar lokālpilnojomu. Publiskās apbūves teritorijās, ja tās netiek racionāli izmantotas, vai funkcionāli nepieciešams izvietot ražošanas zonas, darbība iespējama, pamatojot ar lokālpilnojomu.
4. Jāatbalsta transporta infrastruktūras, loģistikas un tranzīta apkalpes zonu, daudzveidīgu pakalpojumu (ēdināšana, valūtas maiņa, degvielas un gāzes uzpildes stacijas, tehniskā apkope, moteli u.c.) infrastruktūras attīstība.
5. Īpaša uzmanība jāpievērš pasākumiem, kas ierobežo trokšņu, putekļu un cita veida piesārņojumu, mazina negatīvo ietekmi uz vidi, satiksmes drošību, pazemes ūdens resursiem u.c.

17.attēls. Ražošanas un derīgo izrakteņu attīstības teritorijas

5.2. Tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu attīstības teritorijas

Talsu novads ar nepārblīvēto dzīves telpu, bagāto dabas un kultūras mantojumu, kvalificētiem un profesionāliem dažādu nozaru speciālistiem ir spējīgs radīt jaunus tūrisma produktus, kā arī palielināt esošo produktu konkurētspēju. Novada nemateriālais kultūras mantojums (amatu prasmes, rituāli, tautas medicīna), dizains, radošie kultūras centri, muzeji, kultūrtelpas, ko vietējie iedzīvotāji un tūristi atzīst par savdabīgām un īpaša dzīves stila vērtībām, ir izejls ar tradīcijām un pasākumiem bagāts piedāvājums. Kultūras mantojums ir nozīmīgs resurss novada attīstībā un kultūras tūrisma sekmēšanā.

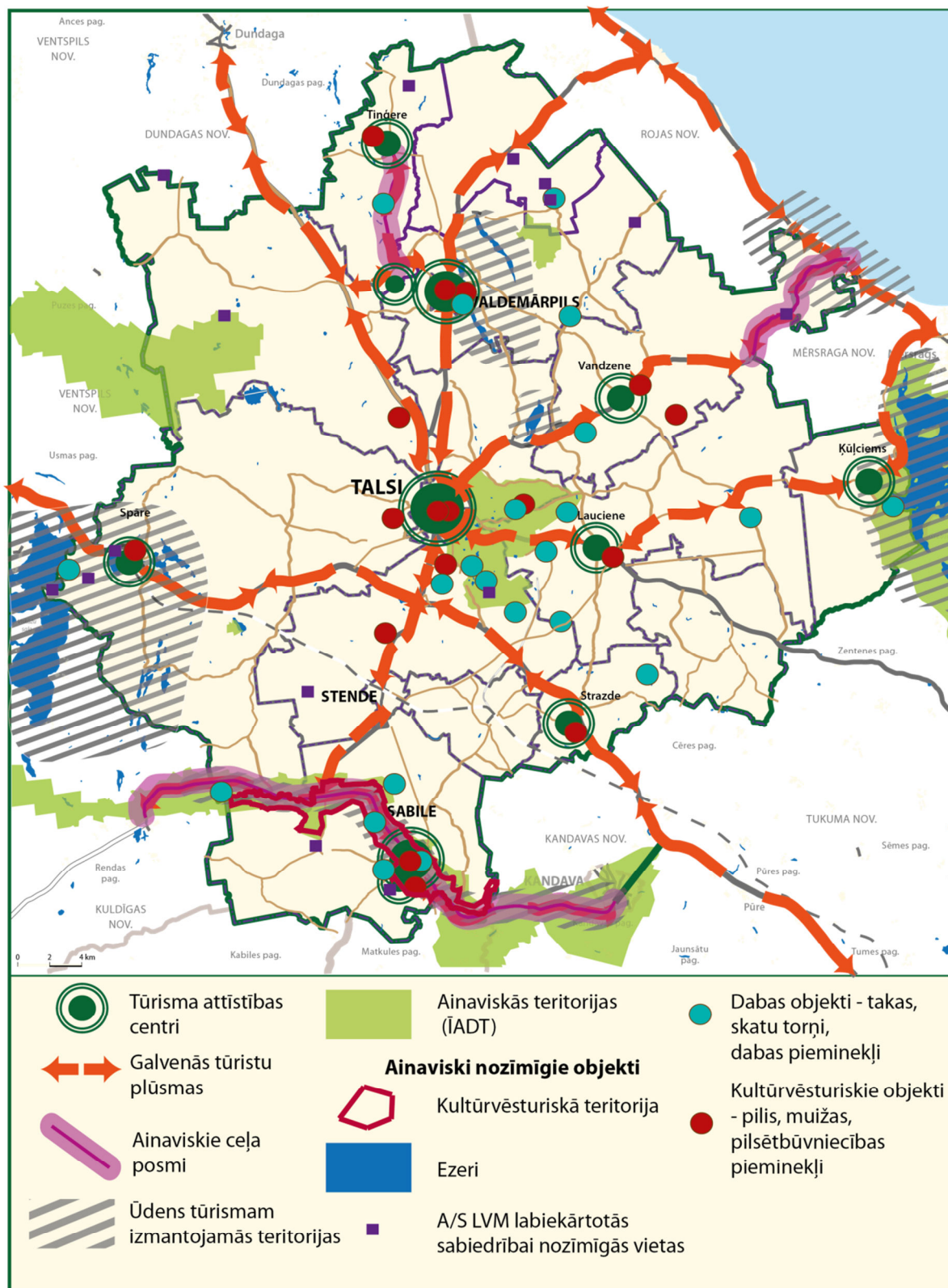
Palielinās pieprasījums pēc ekoloģiska, videi draudzīga un ilgtspējīga tūrisma piedāvājuma – ar galamērķi, kas veido videi draudzīgus ilgtspējīgus tūrisma produktus. Pateicoties dabas resursiem – meža teritorijām, ezeriem, upēm, pļavām, kā arī aramzemei un kopējai gaisa kvalitātei un šo resursu labai pārvaldībai ir attīstības iespēja gūt labumu uz augošās zaļā dabas tūrisma popularitātes pieaugumu.

Tūrisma nozarei ir liels multiplikatora efekts – tās izaugsme dod pieprasījuma stimulu ēdināšanas, transporta, veselības, izklaides un tirdzniecības pakalpojumiem.

Vadlīnijas tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu attīstībai un plānošanai

1. Tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu teritoriju prioritāte ir tāda saimnieciskā darbība, kas pilnveido un attīsta videi draudzīgu saimniekošanu, saglabājot ainavu daudzveidību, tās mozaīkveida raksturu un kultūrvēsturisko identitāti.
2. Jāveido jaunos dabas tūrisma produktus, apvienojot vairākus (piemēram, dabas un kultūras) tūrisma pakalpojumus; attīstot produktus, kas balstīti uz dabas izzini, kas būtu nozīmīgi papildus piesaistes elementi kādam citam pamatproduktam.
3. Jāizceļ piedzīvojuma tūrisma kā mērķtiecīgu produktu ar augstu pievienoto vērtību dabas vidē, veicinot zaļā tūrisma, ekotūrisma, gastronomiskā tūrisma produktu attīstību; attīstot produktus specifiski katram gadalaikam.
4. Jāveic pilsētu atpazīstamības veidošana, popularizējot pilsētvides radošo potenciālu: organizējot mākslinieku darbnīcas, amatnieku meistarklases un parādot rakstnieku devumu.
5. Jāizstrādā publisko ezeru apsaimniekošanas plāni, izvērtējot iespēju motorizēto ūdenstransporta izmantošanai un zemūdens medībām.
6. Jāatbalsta labiekārtotu sabiedrībai pieejamu atpūtas vietu izveide novada teritorijā.
7. Jāizstrādā vienota novada tūrisma attīstības stratēģija ar pamatotu novada atpazīstamības zīmolu. Jāplāno mārketinga pasākumi, attīstot radošo tūrisma novadā.

8. Īpaša uzmanība jāpievērš ūdeņu kvalitātes saglabāšanai un paaugstināšanai, nepieļaujot neattīrītu kanalizācijas notekūdeņu noplūdi ezeros, upēs u.c. ūdenstilpnēs, ūdenstecēs.

18.attēls. Tūrisma, rekreācijas, dabas un kultūrvēstures ainavu attīstības teritorijas

5.3. Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli

Talsu novada ceļu tīkls ir viens no blīvākajiem Kurzemes reģionā - Latvijā ceļu tīkla vidējais blīvums ir 1,124 km uz 1 km². Talsu novadam ar novada pilsētu un pagastu centriem ir labi sazarots autoceļu tīkls, kas nodrošina lielāku un mazāku apdzīvoto centru savienojumu gan ar gan kaimiņnovadu centriem un republikas pilsētām. Salīdzinoši liels ir melnā seguma īpatsvars valsts autoceļos.

Ainaviskie ceļi ir identificēti, lai saglabātu vietējās dabas un kultūrvēsturiskās ainavas.

Valsts autoceļu kvalitāte vairākos posmos ir neapmierinoša, īpaši P120 „Talsi-Stende-Kuldīga” posmā no Talsiem līdz Stendei, kā arī pieslēgumi tam. Ceļu kvalitātes uzturēšana valsts ceļu tīklā ir viens no vissvarīgākajiem ekonomiskās un sociālās attīstības priekšnoteikumiem. Prioritāri nozīmīgākais ceļš uzņēmējdarbības attīstībai - Talsu apvedceļš un valsts autoceļš Stende – Mērsrags, kā arī reģionāli nozīmīgs ir autoceļš Roja – Valdemārpils / Valdemārpils – Pope – Ventpils, kur tiek veikti dažādi kravu pārvadājumi.

Pieaugot transporta izmaksām (degviela, ceļu uzturēšana), samazinoties iedzīvotāju skaitam laukos, tajā pašā laikā vēloties, lai saimnieciskā rošība neapsīkst, un dzīves līmenis laukos saglabātos, ir jāveido jauna, netradicionāla pieeja transporta risinājumiem. Atbilstoši Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam prioritātei „Telpiskās attīstības perspektīva” akcentē sasniedzamības un mobilitātes aspektus un mudina veidot reģionālos mobilitātes centrus.

Nozīmīgākie Talsu novada satiksmes infrastruktūru veidojošie autoceļi ir valsts ceļi, ko pārvalda VAS „Latvijas Valsts ceļi” Kurzemes reģiona Talsu nodaļa (apkalpo arī Rojas un Dundagas novadus).

Talsu novada teritoriju šķērso valsts nozīmes dzelzceļa līnija Zilupe–Krustpils–Jelgava–Tukums II–Ventpils, kura tiek izmantota kravu tranzītam. Tā ir Austrumu-Rietumu transporta koridors starp Ventpils ostu un Krieviju un Baltkrieviju, un citām valstīm. VAS „Latvijas dzelzceļš”, piesaistot Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas un Eiropas Investīciju bankas finansējumu, ir veikusi investīcijas arī šajā maršrutā, uzlabojot dzelzceļa koridora caurlaides spēju līdz 34 miljoniem tonnu gadā.

Fiksētos telefonsakarus Talsu novadā nodrošina SIA “Lattelecom”, kas nodrošina arī interneta sakarus un digitālās televīzijas piegādi. Uzlabojas publiskā interneta pieejamība.

Mobilos telefonsakarus nodrošina četri Latvijas mobilo telekomunikāciju tīklu operatori – UMTS / GSM strādājušie SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „TELE2” un SIA „Bite Latvija” un CDMA2000 standartā strādājošais „Triatel”.

Talsu novadā ir vēsturiski izveidojies autobusu sabiedriskā transporta maršrutu tīkls ar stabiliem maršrutiem, tomēr ir vietas, kur tas netiek pilnībā nodrošināts un būtu uzlabojams.

Turpmāk Talsu novadā nepieciešams ieviest uzsāktos investīciju projektus, kā arī plānot nerekonstruēto ūdenssaimniecības sistēmu sakārtošanu. Ūdensapgādes projektu plānošana būtu jāvērtē kontekstā ar pašvaldības mājokļu politiku un tajos jāiekļauj vietējo uzņēmumu vajadzības pēc ūdensapgādes un notekūdeņu novadīšanas pakalpojumiem. Nepieciešams ierīkot notekūdeņu attīrīšanas sistēmas vietās, kur tās līdz šim nav ierīkotas.

Energoapgādes pakalpojumu Talsu novadā nodrošina Latvenego koncerna uzņēmumi – AS „Augstsprieguma tīkli” apkalpo augstsprieguma apakšstacijas, AS „Latvijas elektriskie tīkli” apkalpo augstsprieguma līnijas un AS „Sadales tīkli” apkalpo zemsprieguma (0,4 kV) un vidsprieguma (6 – 20 kV) iekārtas.

Elektroenerģijas apgādes drošuma uzlabošanās sagaidāma līdz ar elektroenerģijas savienojuma „Kurzemes loks” izbūvi gar piekrasti, izbūvējot 330kV līniju no Grobiņas līdz Ventspilij un tālāk līdz Dundagai, Tumei un Rīgai.

Novada teritorijā nav pieejama dabasgāze. Dabas gāzes vada atzara izbūve uz Talsiem teorētiski ir realizējama no maģistrālā gāzes vada Liepāja – Iecava. Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā paredzēta perspektīvā dabasgāzes vada izbūve starp Rīgu un Ventspili, ar perspektīvo atzaru uz Talsiem.

Novada teritorijā ir 2 mazās aviācijas lidlauki, kas izmantojami tūrisma un lauku attīstībai.

Vadlīnijas transporta koridoru, inženierkomunikāciju un maģistrālo tīklu attīstībai un plānošanai

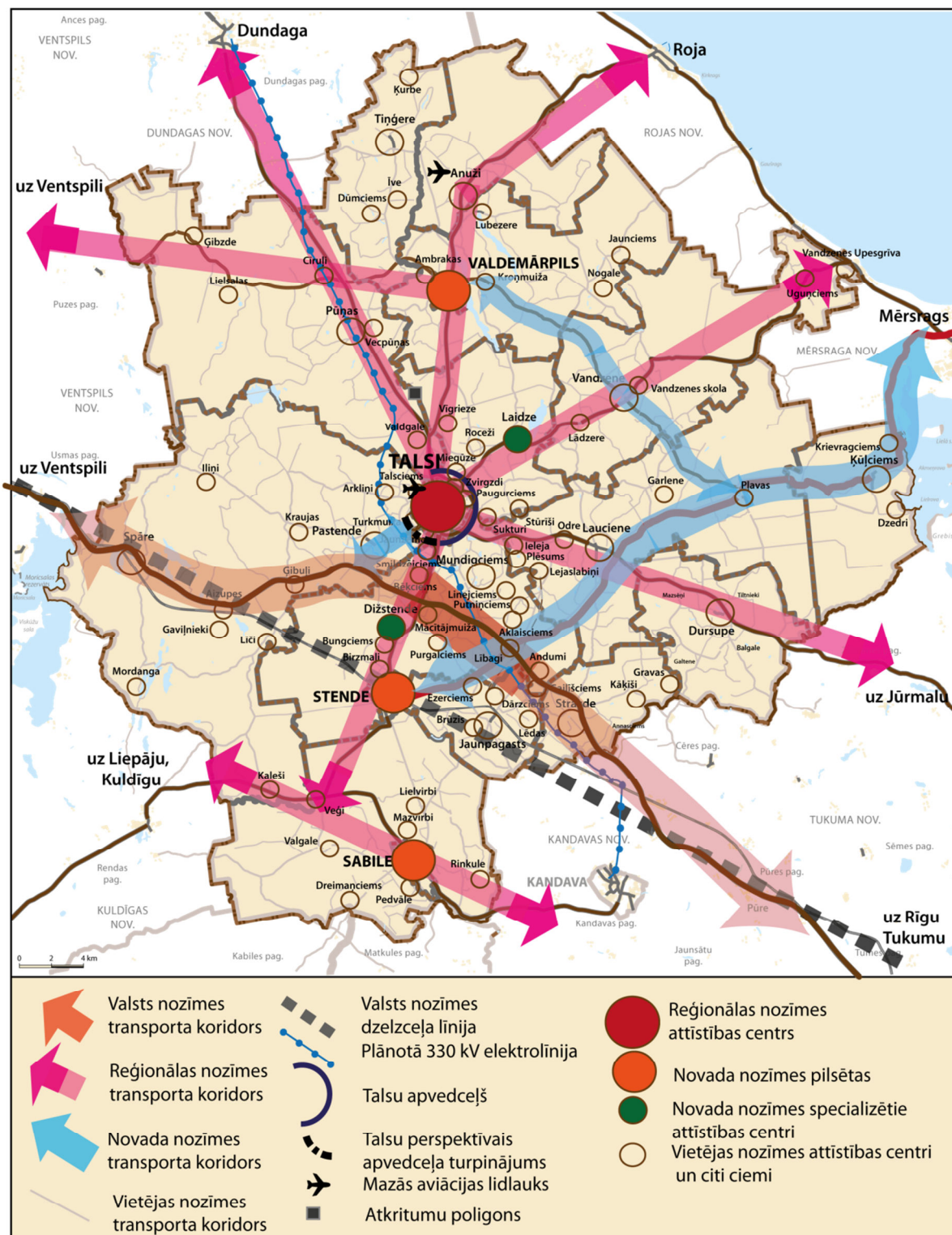
1. Transporta koridoru, inženierkomunikāciju un maģistrālo tīklu attīstības prioritāte ir to saglabāšana un modernizācija, paredzot to attīstību.
2. Jānodrošina un jāuzlabo radiālo ceļu ap pilsētām kvalitāte un drošība, pieslēgumi pie valsts autoceļiem jāveido, ievērojot hierarhijas principu: māju vai komersantu ceļš/pašvaldības ceļš - valsts vietējais autoceļš - valsts reģionālais autoceļš - valsts galvenais autoceļš.
3. Jāatbalsta komersantu ceļu izbūve, kas iekļaujas kopējā novada ceļu infrastruktūrā.
4. Jāuzlabo pilsētu un ciemu sasaiste ar apkārtējām teritorijām un jāparedz veloinfrastruktūras attīstība.
5. Jāuzlabo apdzīvoto vietu sasaiste ar valsts ceļu tīklu.
6. Ciemos apbūvi jāplāno atbilstošā attālumā no transporta infrastruktūras, lai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi (troksnis, vibrācijas, izplūdes gāzes).
7. Jāuzlabo ielu apgaismojums, izmantojot modernās tehnoloģijas; jānodrošina auto stāvvietas.
8. Jāveicina ceļu infrastruktūras attīstība atbilstoši uzņēmējdarbības vajadzībām.
9. Teritorijas plānojumā jāattēlo apdzīvoto vietu ielu tīkls, jānosaka ielu kategorijas un galvenās prasības to tehniskajiem parametriem.
10. Teritorijas plānojumā jāattēlo ainaviskie ceļi vai to posmi. Veicot ainavisko ceļu rekonstrukciju un nodrošinot kvalitatīvu segumu, vienlaicīgi saglabājams ceļa ainavas izteiksmīgums.
11. Jānovirza smagās un intensīvās transporta plūsmas novirzīšanu garām Talsu pilsētai, izbūvējot apvedceļu virzienā no Rīgas ielas uz Raiņa ielu.
12. Jāuzlabo sabiedriskā transporta pieejamība, pamatojoties uz apdzīvojuma struktūru un vajadzībām, ietverot skolēnu pārvadājumus.
13. Teritorijas plānojumā jāattēlo mazās aviācijas lidlauku teritorijas. Plānojot mazās aviācijas lidlauku attīstību, tiem piegulošajās teritorijās jāievērtē iespējamie ierobežojumi.
14. Pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos jāparedz iedzīvotāju nodrošināšana ar kvalitatīvu dzeramo ūdeni, notekūdeņu savākšanu un vides normatīviem atbilstošu attīrīšanu, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanu un modernizāciju, vides piesārņojuma samazināšanu un infrastruktūras pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu.
15. Teritorijas plānojumā jāparedz galveno inženierkomunikāciju attīstība un aizsardzības zonas, lielgabarīta atkritumu savākšanas vietas.
16. Jāveicina apkārtējās vides piesārņojuma risku samazināšana.
17. Jāveicina videi draudzīgas apkures sistēmas un elektroenerģijas risinājumu ieviešana, kopumā ieviešot energoefektivitāti paaugstinošus rādītājus.
18. Pašvaldības saistošajos noteikumos jānosaka prasības pieslēgumu veidošanai pie

pašvaldības ūdensapgādes, kanalizācijas sistēmām, veicinot pieslēgumu pie centralizētajām sistēmām skaita paaugstināšanos un iedzīvotāju līdzdalību ūdenssaimniecības sakārtošanā.

19. Jāparedz mūsdienu prasībām atbilstošu informācijas sistēmu izveide, nodrošinot augstas kvalitātes infrastruktūru - telekomunikācijas un datu pārraides tīklus.
20. Visās apdzīvotajās vietās jānodrošina līdzvērtīga pieeja informācijas un telekomunikāciju pakalpojumiem, tajā skaitā pieeja internetam. Jāveicina platjoslu interneta attīstība.
21. Jāatbalsta „zaļā enerģija” - alternatīvie energoapgādes veidi un videi draudzīgu tehnoloģiju attīstība, izmantojot vietējos atjaunojamos energoresursus – energokultūras, koksnes atkritumus, salmus, biogāzi, zemes/ūdens siltumsūkņus u.c., kā arī vēja enerģiju.
22. Teritorijas plānojumā jāizvirza nosacījumi alternatīvo energoapgādes objektu izvietojšanai novada teritorijā.
23. Jāparedz novērošanas kameru uzstādīšana pilsētās un pagastu centros, nodrošinot iedzīvotāju drošību.

21.attēls. Inženierbūves novadā

22..attēls. Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli

5.4. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes Talsu novadā aizņem 37% no novada platības (64424,9 ha), lielākoties aramzeme – 28% no novada platības. Aptuveni 70% LIZ ir meliorētas.

Novada teritorijā esošajos ezeros – Laidzes, Spāres, Gulbju, Mordangas u.c., ir iespēja attīstīt zivsaimniecības un akvakultūras nozari.

Lauksaimniecības attīstība tiek atbalstīta visā novada teritorijā, tomēr īpaši izdalāmas teritorijas ar augstu vērtību un nozīmi teritorijas identitātes saglabāšanai – teritorijas Vandzenes, Laucienes un Lībagu pagastos. Kopīgi valsts un pašvaldības institūcijām ir jāizstrādā plāns Ģibuļu un Ķūļciema pagastu teritorijās esošo polderu turpmākās attīstības sekmēšanai. Dižstendes ciems ir attīstījies kā lauksaimniecības zinātnes un selekcijas centrs.

Augkopība, dārzkopība, lopkopība, zivsaimniecība, lauksaimnieciskā ražošana un pakalpojumi, Ziemeļkurzemei raksturīgā lauku apbūves struktūra ir teritorijas telpiskās attīstības prioritārais virziens.

Talsu novada mežiem piemīt liela bioloģiskā daudzveidība. Mežs ir neatņemama ainavas sastāvdaļa, un ar savu daudzveidīgo ekoloģisko, sociālekonomisko un kultūrvēsturisko vērtību, kas, neapšaubāmi ir nozīmīga novada dabas bagātība. Talsu novads ir viens no mežainākajiem Latvijas rajoniem. Ar mežu apklātā platība sastāda 57,2 % no novada kopplatības.

Meža resursi ir visas mežā esošās dabas vērtības, koksnes un nekoksnes materiāli, flora un fauna. Ilgtspējīgas mežsaimniecības pamatā ir uzdevums saimniekot tā, lai meža resursi nesamazinātos, bet to vērtība pieaugtu.

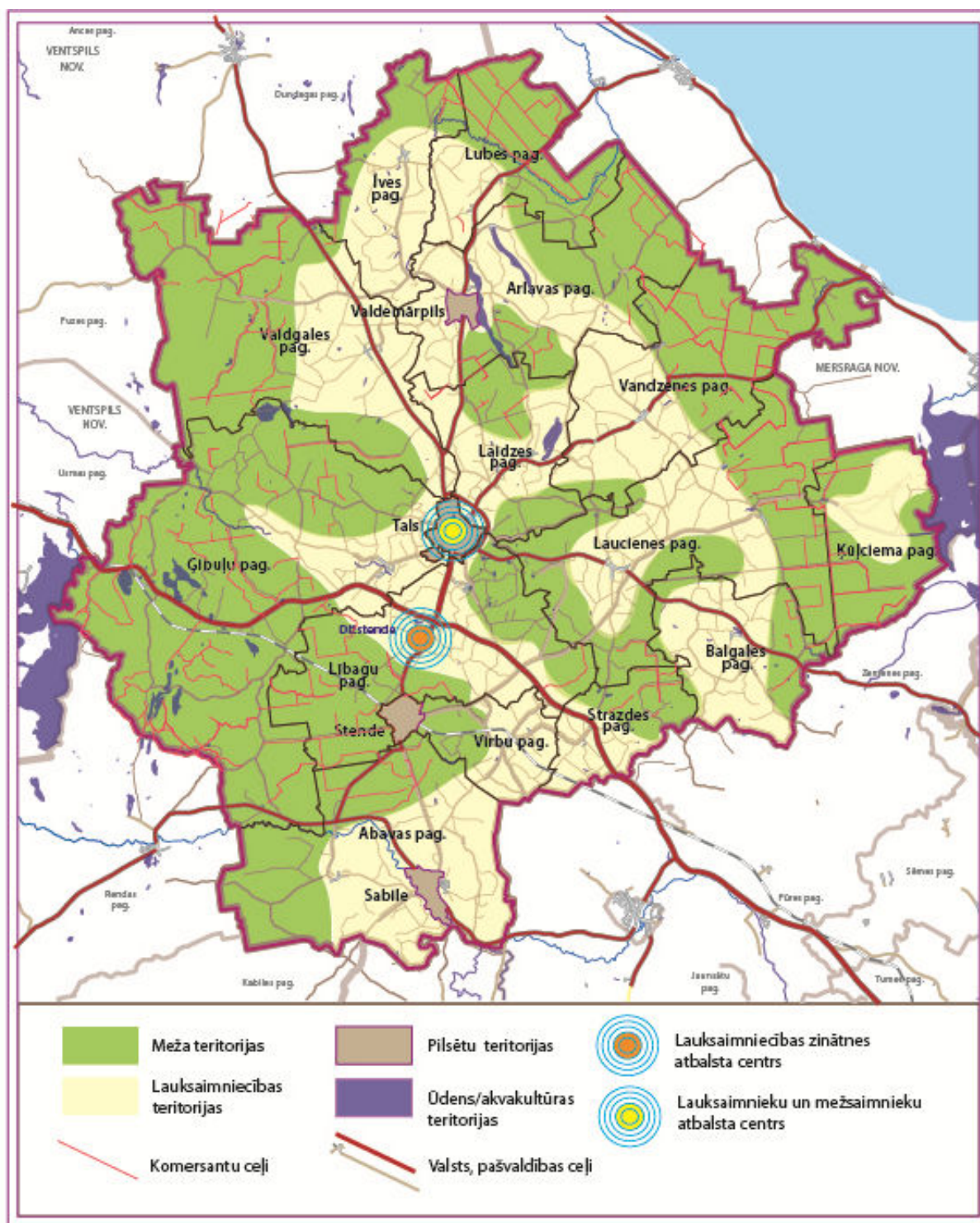
Ilgtspējīgas attīstības stratēģija atbalsta meža resursu izmantošanu videi draudzīgā un racionālā veidā, saglabājot meža ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas. Veicinot augstvērtīgu mežu audzēšanu un kokapstrādes uzņēmumu veidošanos ar augstu gala produkcijas pievienoto vērtību, tiks paaugstināta gan meža vērtība, gan pašvaldības ekonomiskā izaugsme. Vienlaicīgi ir jāsaglabā mežu ekosistēmu bioloģiskā daudzveidība un jānodrošina sabiedrības vajadzības pēc atpūtas mežā, pie ūdeņiem un vides izziņa.

23.attēls. Lauku un meža ainava

Vadlīnijas lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstībai un plānošanai

1. Par lauksaimniecības prioritāti uzskatāma visa veida lauksaimnieciskā darbība un akvakultūras attīstība - augkopība, dārzenkopība, augļu un ogu audzēšana, lopkopība, zivsaimniecība un produktu pārstrāde u.c., īpaši atbalstot videi draudzīgu lauksaimniecisko lielažošanu un lauksaimniecības produktu pārstrādi. Mežsaimniecības prioritāte ir mežsaimnieciska izmantošana - mežizstrāde un ar kokapstrādi saistītas ražotnes - koksnes pārstrāde, mēbeļu un galdniecības izstrādājumu, būvkonstrukciju ražošana u.c., īpaši veicinot ražošanas uzņēmumu veidošanos ar koksnes bezatkritumu izstrādes u.c. inovatīvām tehnoloģijām, kokapstrādes gala produkcijas ar augstu pievienoto vērtību ražošanu.
2. Lai saglabātu novada lauksaimniecības zemju resursus, jāaizliedz vērtīgo lauksaimniecības zemju apmežošana. Teritorijas plānojumā jānosaka kritēriji (auglība ballēs, vienlaidus platības, meliorācijas sistēmas, izvietojums u.c.), pie kuriem iespējama lauksaimniecības zemju nogabalu apmežošana.
3. Jāveic pasākumi erozijas un augsnes piesārņojuma mazināšanai, augsnes auglības samazināšanās novēršanai. Nav pieļaujama tāda zivsaimniecību attīstoša darbība, kas piesārņotu apkārtējo vidi.
4. Jāatbalsta lauksaimnieciskās ražošanas dažādošana, līdztekus tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm attīstot bioloģisko lauksaimniecību, biškopību, zivsaimniecību, netradicionālo lauksaimniecību (slieku, gliemežu u.c. audzēšanu) lauksaimniecības zinātnes, izpētes un selekcijas centru.
5. Visā novada teritorijā jāatbalsta lauku zemju elastīga un daudzveidīga izmantošana - tūrisms un rekreācija, ražošana, derīgo izrakteņu ieguve, dažādu pakalpojumu sniegšana.
6. Dižstendes ciems jāattīsta kā novada nozīmes lauksaimniecības zinātnes atbalsta centrs.
7. Jāveicina ilgtspējīga un vietai atbilstoša meža resursu apsaimniekošana un izmantošana, atjaunojot meža resursus un apmežojot mazvērtīgās lauksaimniecības teritorijas.
8. Jāapmežo mazvērtīgās lauksaimniecības zemes, nepieļaujot ainavisko skatu perspektīvu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu.
9. Visā novada teritorijā jāatbalsta meža zemju izmantošana medību un dabas tūrisma un rekreācijai, akvakultūrai, derīgo izrakteņu ieguvei, pakalpojumu sniegšanai.
10. Jārada apstākļi mežu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un iedzīvotāju rekreācijas vajadzību nodrošināšanai.
11. Visās lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijās jāatbalsta akvakultūras attīstība, ciktāl tas nav pretrunā normatīviem aktiem.
12. Nav pieļaujama ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšana.
13. Atbalstāma plantāciju meža un kokaugu stādījumu ierīkošana.

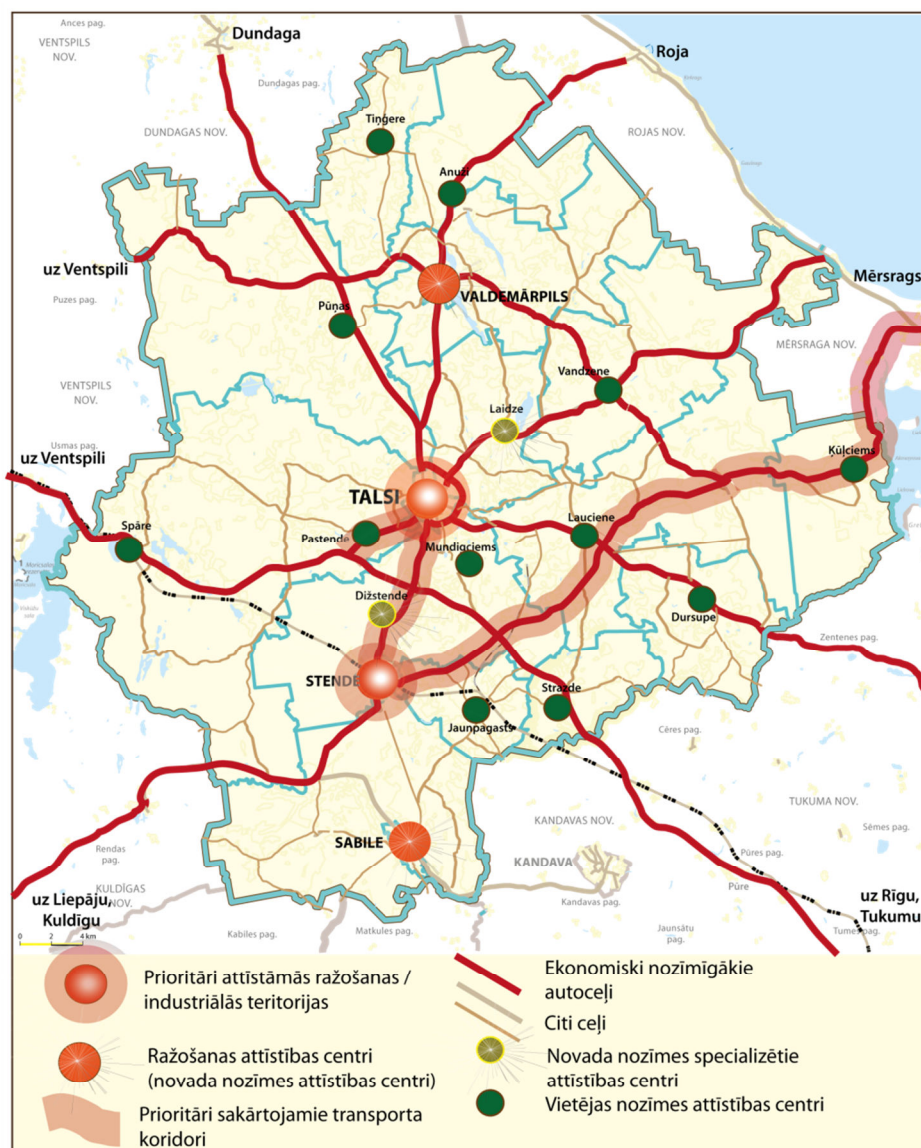

24.attēls. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas

5.5. Prioritāri attīstāmās teritorijas

Ņemot vērā novada tematiskās prioritātes, kā prioritāri attīstāmās teritorijas noteiktas:

- kompleksas galvenā transporta koridora (Rīga – Ventspils) un transporta mezgla tuvumā esošās industriālās un pakalpojumu teritorijas;
- transporta koridors Stendes dzelzceļa stacija – Lauciene - Mērsraga osta un tuvumā esošās teritorijas;
- vietējo attīstības centru inženiertehnisko komunikāciju attīstībai;
- industriālo teritoriju attīstībai Talsos un Stendē;
- ražošanas teritoriju attīstībai visos novada un vietējas nozīmes attīstības centros;
- mājokļu teritorijas attīstībai.

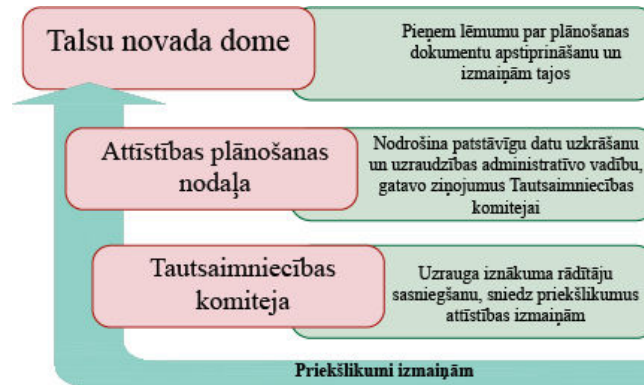

24.attēls. Talsu novada prioritāri attīstāmās teritorijas

6. Ieviešana un uzraudzība

Lai novērtētu Talsu novada attīstību un ilgtspējīgas stratēģijas izvirzītā nākotnes redzējuma īstenošanu, izstrādāta uzraudzības sistēma.

Uzraudzības sistēmu veido Talsu novada pašvaldības Attīstības plānošanas nodaļa, kura veic ilgtspējīgas attīstības stratēģijas uzraudzību, veido uzraudzības rādītāju datu bāzi (teritorijas attīstības rādītāji) un sagatavo stratēģisko mērķu sasniegšanas progressa novērtējumu.

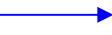
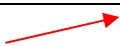
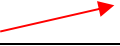
24. IAS uzraudzības sistēma⁸

Teritorijas attīstības rādītāji tiek noteikti stratēģiskajiem mērķiem (skatīt 5. tabulu). Attīstības rādītāji ik gadu datu bāzē jāatjauno un jāsniedz novērtējums atbilstoši plānotajam attīstības virzienam. Ik gadu, sagatavojot pašvaldības publisko pārskatu, jāizvērtē un jāatspoguļo iepriekšējā gada darbības rezultāts.

5.tabula. Attīstības rādītāji

Stratēģiskais mērķis	Izglītota, radoša un pilsoniski aktīva, veselīga, ģimeniska un pārtikusi sabiedrība		
Attīstības rādītājs	Pašreizējā vērtība / bāzes gads	Plānotais ilgtermiņa attīstības virziens	Datu avots
Iedzīvotāju skaits	33 321 / 2014.	→	PMLP
Izglītojamo skaits vispārējās izglītības iestādēs (arī PII)	4599 / 2014.	→	Pašvaldība
Demogrāfiskā slodze	574,91 / 2013.	→	CSP
Centralizētās ūdensapgādes pakalpojumu lietotāju skaits, % no iedzīvotāju skaita	/ 2014.	→	Pašvaldība
Dabiskais pieaugums	-159 / 2013.	→	CSP
Stratēģiskais mērķis	Talsu pilsētas izcilība, novada nozīmība un atpazīstamība – novada svītrkods		
Attīstības rādītājs	Pašreizējā vērtība / bāzes gads	Plānotais ilgtermiņa attīstības virziens	Datu avots
Viesnīcās un citās tūristu mītnēs	9454 (latvieši)		Talsu novada TIC

⁸ Izmantots un papildināts attēls no Rīgas plānošanas reģiona metodoloģiskā materiāla „Attīstības plānošana pašvaldībās”, Rīga, RPR, 2013

apkalpoto klientu skaits	/2013. 2654(ārzemnieki) / 2013.		
Unikāla rakstura gadskārtējs pasākums	9 / 2014.		Pašvaldība
Kolektīvu skaits Dziesmu svētku procesa nodrošināšanai	45 / 2014.		Pašvaldība
Novada kultūras iestāžu apmeklētāju skaits gadā	63621/ 2013.		Pašvaldība
Tūristu skaits, kas apmeklē novadu	84305 / 2013.		Talsu novada TIC
Aizsargājamo teritoriju skaits (<i>Natura 2000</i> teritorijas un mikroliegumi)	58 / 2014.		Pašvaldība
Stratēģiskais mērķis	Vides resursos balstīta progresīva un attīstīta daudznozaru ekonomika		
Attīstības rādītājs	Pašreizējā vērtība / bāzes gads	Plānotais ilgtermiņa attīstības virziens	Datu avots
Uzņēmumu skaits ar apgrozījumu lielāku par 1 milj.eiro	43 / 2012.		VID
Strādājošo bruto darba samaksa (eiro)	607 / 2013.		CSP, VID
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits	2652 / 2013.		VID
Vidējā bruto darba samaksa pret vidējo valstī	77.52 % / 2013.		CSP
Komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	79,41 / 2014.		CSP
Teritorijas attīstības indekss	-0,018 / 2014.		VRAA
Bezdarba līmenis, %	8,7 / 2013.		NVA
Stratēģiskais mērķis	Iedzīvotājiem tuva pašvaldība, stipra un efektīva pārvaldība		
Attīstības rādītājs	Pašreizējā vērtība / bāzes gads	Plānotais ilgtermiņa attīstības virziens	Datu avots
Nodibinājumu un biedrību skaits	229 / 2014.		Lursoft
Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbu kopumā			Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja
Vēlētāju aktivitāte pašvaldības vēlēšanās	32,61%		CVK
E-pakalpojumu skaits	1 / 2014.		Pašvaldība
Novada sadraudzības pašvaldību	9 / 2014.		Pašvaldība

skaits			
Pašvaldības īpašumā esošo zemju īpatsvars	/ 2014.		Pašvaldība

Apzīmējumi:

 Tendence pieaugumam

 Tendence stabilitātei

 Tendence samazinājumam

Talsu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādei izmantotas D.Kārkluvalka, I.Priedes, M.Bumbieras, K.Poriņa, I.Grīnberga fotogrāfijas.

Talsu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030
izstrādes virzītāji

Talsu novada pašvaldības Attīstības plānošanas nodaļa
Kareivju iela 7, Talsos, LV-3201

Talsu novada pašvaldības oficiālais e-pasts - dome@talsi.lv
www.talsi.lv